

Caritate: tooneelspel in drie bedrijven

<https://hdl.handle.net/1874/227844>

CARITATE

DOOR

MAURITS SABBE

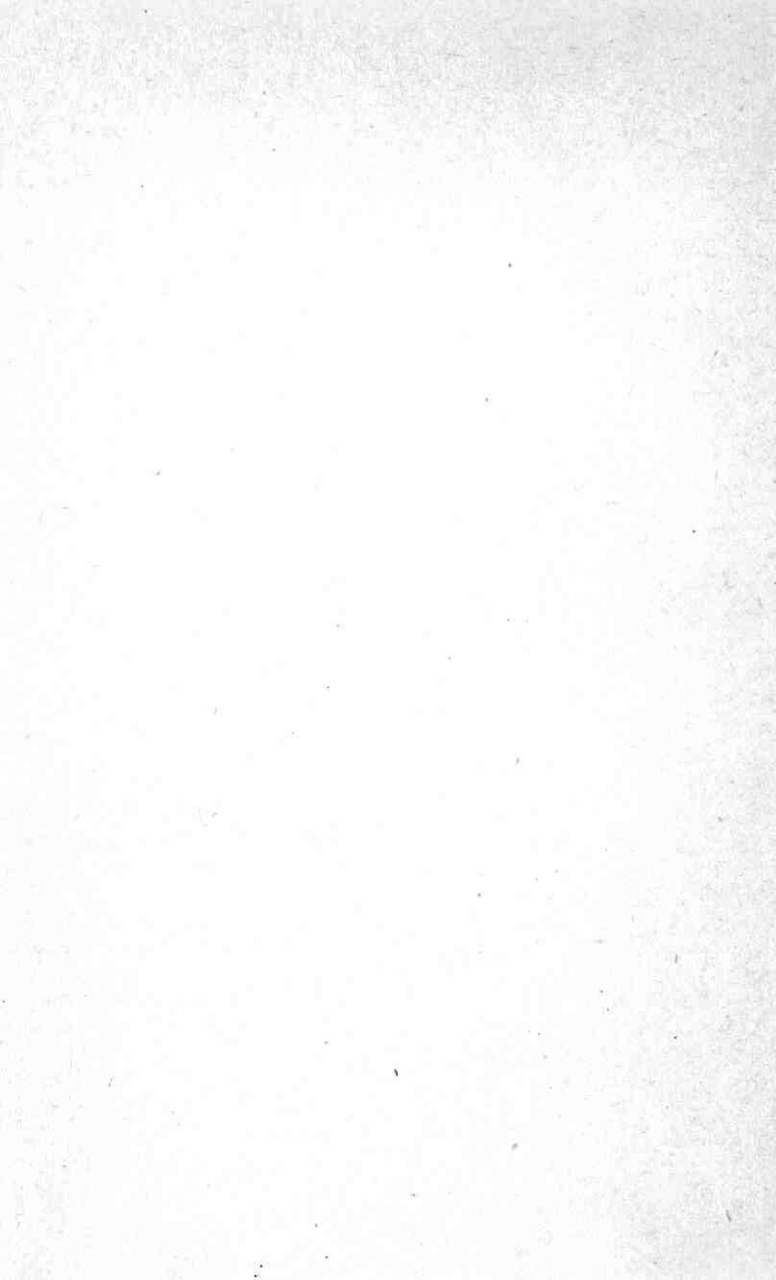

1914

TOONEELBIBLIOTHEEK, UITGAVE
C. A. J. VAN DISHOECK TE BUSSUM. N°. 35.

mm 2537

~~VLIV~~
~~SA.3~~
~~b₃~~

CARITATE.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT

Van MAURITS SABBE verschenen bij den
Uitgever hiervan:

De Filosoof van het Sashuis

3e geïll. drukingen. *f* 2.25 geb. *f* 2.90

Een Mei van vroomheid . " " 1.50 " " 1.90

De Nood der Bariseele's,

2 dln. " " 3.25 " " 3.90

Het Proza in de Vlaamsche

letterkunde " " 0.25

N.V. Boekdr. v/h L. v. Nifterik Hzn., Leiden.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

0812 0416

Med. Inst.

CARITATE

TOONEELSPEL

IN DRIE BEDRIJVEN

DOOR

MAURITS SABBE

1914

TOONEELBIBLIOTHEEK, UITGAVE C. A. J.
VAN DISHOECK TE BUSSUM. NO. 35.

Instituut De Vooy
voor Nederlandse Taal-
en Letterkunde aan de
Rijksuniversiteit te Utrecht

EEN WOORDJE VOORAF.

Bij de uitgave van dit tooneelspel hebben wij het zijn oorspronkelijken titel *Caritate* terug gegeven. Bij de eerste opvoeringen stemden wij er in toe hem te vervangen door *De hoogste Liefde*. Daarin hadden wij ongelijk want deze laatste titel wekte verkeerde begrippen omtrent de bedoelingen van ons werk, dat niets anders zijn wil dan de voorstelling van een bijzonder brok leven. De half middeleeuwsche psychologie van de hoofdpersoon en de mystieke trek, die wel behoort tot het werkelijk leven van vele menschen in de oude, kwijnende Vlaamsche stad, waarin het stuk speelt, worden veel beter gesynthetiseerd in het archaïsch woord *Caritate*, dat nog in vele Vlaamsche dialecten leeft met zijn middeleeuwsche beteekenis van grenzenlooze liefde om godswil.

PERSONEN:

WALTER VAN GERVEN, ingenieur,	40 jaar
ALFRED, zijn jongere broeder,	24 jaar
FOCKENTEYN, drukker,	65 jaar
LIZE, WALTER'S VROUW,	35 jaar
MADELEINE, FOCKENTEYN'S dochter,	30 jaar
MONICA, oude dienstmeid bij de familie VAN GERVEN,	60 jaar
SERAFIEN, drukkersgast bij FOCKENTEYN,	60 jaar
ANNAERT, politieagent,	55 jaar
PITO, godshuismanntje,	60 jaar
SEVA, } godshuisvrouwtjes,	60 jaar
PALMYRE, }	
Eerste sjouwer,	
Tweede sjouwer.	

Het stuk speelt in onzen tijd in een Vlaamsche stad.

Voor de eerste maal vertoond op 20 November 1913 in den *Koninklijken Nederlandschen Schouwburg* te Antwerpen, met tooneelleiding van A. VAN DER HORST.

Mag niet opgevoerd worden zonder de toelating van den schrijver.

EERSTE BEDRIJF.

Burgersalon. Op den achtergrond dubbele deur naar de corridor. Links van den toeschouwer twee vensterramen, die uitzicht geven op de straat. De gordijnen zijn van de ramen weggenomen, doch de stores hangen er nog, neergelaten. Rechts, eerste plan, schouw zonder garnituur, doch met spiegel; tweede plan, deur.

De heele kamer moet den indruk geven, dat alles er gereed staat om in vendutie verkocht te worden.

Op een tafel, links, staan tal van voorwerpen, waaronder een paar fijne porseleinen kopjes, een O.L.V.beeld, onder glazen klok, en een opgezet zwart hondje (kinderspeelgoed). Naast de tafel een zwarte, houten reiskoffer en twee groote manden gevuld met huisraad. Rechts kleine tafel, zetel en een paar stoelen; op deze tafel presenteerblad met ontbijt. Tegen den achtergrond, rechts, kastje; links, omgekeerde schilderijen, enz.

Van tijd tot tijd hoort men het gedempte stemmengons van de koopers, die op straat, vóór het raam, de vendutie volgen; dan hoort men ook den verkooper duidelijk de prijzen afroepen.

EERSTE TOONEEL.

MONICA

(Ietwat ouderwetsche meidenkleeding. In haar blikken ligt een dweefpene uitdrukking.)

ALFRED

(Bleek; vermoeide trekken; laksche, lusteloze houding; van tijd tot tijd een plotse opflikkering van drift, vooral van haat tegen zijn broeder.)

MONICA.

Maar hoor ze daar buiten! Hoor ze! Zoo zijn ze al een heelen tijd met hun vendutie aan den gang. 't Is alsof ze er plezier in vinden alles hier stuk voor stuk weg te dragen .

ALFRED

(Zit in gepeinzen voor het ontbijttafeltje; rookt sigaret; bitter). Zoo gaat dat, Monica! Dàt is het wat mijn voorname broër een likwidatie heet!

MONICA

(Kijkt achter een neergelaten store naar de straat)
Hoe ze er naar grabbelen als een hoop plundersaars!

Kijk, daar gaan ze 't lessenaarken van op de voorkamer verkoopen — 't lessenaarken, waarop uw vader zijn geschriften deed! — Wat? Hoeveel stellen ze 't in? Twee frank? O, maar neen, dat is om er mee te spotten! Twee frank en nog geen bod? Een frank vijftig! Nóg geen bod! Maar gooi het dan liever de straat op! Zoo een lessenaarken met een sleutelken en gerieflijke schuifkens.... Wat roept hij? „Een werf, ander werf! Verkocht voor één frank!” Maar die verkooper weet niet wat hij doet! Hebt ge dat gehoord? Eén frank voor dat lessenaarken, waar *dàt* niet aan ontbreekt! God weet wat het nog gekost heeft! — Kijk ze lachen, de vrouw die 't kocht! Waarachtig, ze mag lachen! — Vaar er wel mee, vrouw! Gestolen is het, niet gekocht — voor zoo'n prijs.

TWEEDE TOONEEL.

DE VORIGEN EN TWEE SJOUWERS.

(De sjouwers op door de deur rechts, dragen een groote mand vol huisraad, begeven zich naar dubbele deur op achtergrond).

Hee! Juffrouw! Mogen we langs hier door? De deur van de gang is te smal voor onze mand.

MONICA.

(Kregelig) Kunt ge niet kloppen? *(Tot Alfred)*
Een mensch is niet meer vrij in zijn eigen huis.

EERSTE SJOUWER.

Kloppen, juffrouw? Moesten we al die ceremoniën gebruiken, dan waren we binnen acht dagen nog niet weg!

MONICA.

Waarom neemt ge zoo een groote mand?

EERSTE SJOUWER.

Wel juffrouw, om er meer te kunnen in doen en om eerder gedaan te hebben. Dat spreekt toch van zelf.

MONICA.

(Heftig uitvallend) Ze hebben u zeker gezegd, dat ge 't hier zoo gauw mogelijk moest leeg maken?

EERSTE SJOUWER.

Ze hebben ons niemandal gezegd, juffrouw! Wij doen gewoon ons werk. . . . *(De sjouwers zetten de mand ietwat onzacht neer. Tot zijn maat:)* De juffrouw ziet er al erg slecht gemutst uit!

MONICA.

Uw werk! Uw werk! 't Is zeker ook uw werk al dat goed stuk te gooien. Daar zit glas- en gleier-

werk in die mand, dat weet ge toch! Dat alles heeft geld gekost! Weest er toch voorzichtig mee!

EERSTE SJOUWER.

Wees gerust, juffrouw. We kennen den stiel. Mijn vader was glazenmaker en de zijne was cierendanser.... Meer verzekering tegen braak kunnen wij al niet geven....

MONICA.

Goed, goed! Houdt die grapjes maar voor u.... En langs hier komt ge niet meer door. Meneer hier wil het niet. Door de gang moet ge alles naar buiten dragen.

EERSTE SJOUWER.

Als Meneer het niet wil, dan doen we 't niet meer, en daarmee uit. 't Is niet noodig om daarom zoo op te vliegen.... Van de gramschap hebt gij alleen toch maar den last, juffrouw. (*De sjouwers af met mand langs de dubbele deur*).

DERDE TOONEEL.

MONICA — ALFRED.

MONICA.

(*Zuchtend*) En dat moet een mensch onder zijn

oogen zien gebeuren! Ik zal 't niet overleven!
(*Gaat moedeloos zitten*).

ALFRED.

(*Sarcastisch*) Wel, Monica! Zoo gemakkelijk sterven wij niet! Wij hebben gesukkeld en gekrasseld tot hiertoe en dat zullen wij voortdoen. . . . Krasselaars hebben taai leven. . . . En als we niet hebben wat we willen, dan moeten wij maar nemen wat we hebben, en 't boeltje, dat men leven heet, maar laten draaien! Troost u, Monica, troost u!

MONICA.

Moet ik het u nog zeggen, Alfred, dat ik bij dit alles niet aan mijzelf denk? O, 't is wel hard voor me dit huis te moeten verlaten, waar ik veertig jaren lang in leefde, waar ik mee vergroeid ben. 't Is wel hard voor mij geen andere uitkomst te zien, dan het koude, eenzame godshuis, waar uw zuster en uw broer mij willen henen zenden. Maar geloof me, Alfred, aan dat alles denk ik niet eens. 't Is met u alleen, dat ik begaan ben! Om u alleen is het, dat ik tob en kommer.

ALFRED,

(*Bitter lachend*) Laat dat! Laat dat, Monica! Met mij komt het wel te recht. Onkruid vergaat niet, zeggen de brave menschen.

MONICA.

Och, spreek zoo geen zondige taal, Alfred. Gij die vroeger zoo braaf en zoo vroom waart....

ALFRED.

(Met weemoedigen lach.) Vroomheid! Schoone kinderwaan.

MONICA.

Geen waan! Een kracht, die er bij u nooit had mogen uitgaan....

ALFRED.

Och we worden door heel wat anders beheerscht in 't leven....

MONICA.

Als ik u zóó hoor, dan breekt mij het hart. (*Ze komt bij hem*). Wat ziet ge er weer bleek uit! Waarom zijt ge weer zoo laat uitgebleven? Waarom doet ge dat? Zoo dag aan dag, dat houdt ge niet uit. En juist vandaag zoo laat opstaan! Straks komt Meneer Walter, en dan wordt hij weer boos.

ALFRED.

Wat scheelt het mij of hij zich boos maakt of niet!

MONICA.

Och, ik heb het al zoo moeilijk om hem tegen te spreken als hij zegt, dat gij u slecht gedraagt. 't Is toch niet waar, dat ge slechte vrouwen achterna loopt, zooals hij zegt, niet waar? En spelen, grof spelen, Alfred, dat doet ge toch ook niet, hee?

ALFRED.

(Ontwijkend) Altemaal onzin, onzin.... Praatjes.

MONICA.

Ziet ge wel.... Ik zeg het hem altijd.... Kom eet nu wat! Daar hebt ge uw ontbijt weer niet aangeraakt! Ge zult u ziek maken. Ge zijt al van de sterksten niet!

ALFRED.

Bekommer u daar niet om.... De kruik zal te water gaan tot ze breekt....

MONICA.

(Legt haar hand op zijn mond) Wilt ge wel zwijgen, stoute jongen? Denk er toch aan, dat ik uw tweede moeder ben, misschien méér uw moeder dan Mevrouw Van Gerven zelf! Nauwelijks acht jaar waart ge, toen ze stierf en van toen af heb ik alleen alle zorgen en angsten om u gedragen.

Dat weet ge toch, niet waar, mijn jongen? Walter was boos op me, omdat ik het deed. Ik ver- wende u, ik was te zwak voor u, zegde hij. Weet ge nog wat hij me tegenwierp toen ik hem zegde, dat mijn h art mij gebod zoo te handelen? Weet ge 't nog? „'t Is met het hart, dat wij gewoonlijk het grootste kwaad doen!” sprak hij.

ALFRED.

(*Hoonlachend*) Ja, dat is wel zijn mooiklinkende egoïstentaal. . . .

MONICA.

Begrijpt ge dan niet, dat ik om uw toekomst bezorgd ben, Alfred? Ze drijven u hier weg uit het huis, gij staat op straat zonder middelen. Ach, doe wat ik u al zoolang raad! (*Vol verteederling de armen om zijn schouders leggend*) Gij kunt geen eigen huis ontberen. Gij kunt geen vrouw missen, die voor u zorgt en u troost. Laat Madeleine uw vrouw worden en ga dan bij Fockenteyn inwonen, dan hebt ge daar ineens een betrekking. Fockenteyn zal blij zijn u aan het hoofd van zijn drukkerij te zien komen. Is dat niet een echt kolfje naar uw hand, zoo 'n drukkerij met een eigen gazet? Ik zie u daar al, Meneer de drukker, Meneer de gazetschrijver, opsteller van den *Standaerd van Vlaenderen*. Toe, Alfred, zeg me, dat ge Madeleine vragen zult!

ALFRED.

(Als in een plotse bui van grappigheid) Zoudt ge dat dan werkelijk zoo gaarne hebben? Zeg het eens oprecht, Moniekske, heel oprecht....

MONICA.

Wat een vraag! Ik ben er dag en nacht over aan 't praktizeeren. Kijk uit uw oogen! 't Is een heerenleventje, dat u wacht bij Fockenteyn! En weet ge wat ik dan doe, Alfred? Dan ga ik mee met u, ik zie naar Walter en zijn akelig godshuis niet meer om. Ik word meid bij u en Madeleine. Toe, Alfred, vraag het haar. Eén woordje maar! Ik weet dat ze toestemmen zal. Ze wacht op uw aanzoek, toe!

ALFRED.

(Op denzelfden toon) Ja, dat ze wachtte op mijn aanzoek, weet ik nu ook, Moniekske....

MONICA.

Wat bedoelt ge daarmee?

ALFRED.

Och, waarom 't nog verzwijgen? 't Is gebeurd dat grapje, dat pretmakerijtje.... Ik heb haar ten huwelijke gevraagd.... Ge krijgt uw zin, Moniekske!

MONICA.

O spot niet met een oud en arm harte. Ik lijd zóó al genoeg. . . .

ALFRED.

Ik spot niet, ik ben dood-ernstig. Ge moogt me gerust gelooven. Gisteren avond heb ik haar gevraagd. Ik word de gelukkige echtgenoot van Madeleine Fockenteyn. . . . Ik zal het drukkerijtje van haar vader doen draaien. . . . Ik word de opsteller van den *Standaerd van Vlaenderen*.

MONICA.

Ik geloof u niet, Alfred. Dat hadt ge mij gisteravond wel komen zeggen indien het werkelijk zoo was. . . .

ALFRED.

Ja, Moniekske! Maar dat heb ik eerst moeten vieren! Zoo een heugelijke gebeurtenis moet toch eerst gevierd worden. . . .

MONICA.

Ach, spreek toch ernstig. . . .

ALFRED.

Ik ben ernstig om te stikken, Monica. Gisteren zijn wij overeengekomen, Madeleine en ik.

MONICA.

Is 't oprecht en eerlijk waar?

ALFRED.

't Is oprecht en eerlijk waar.

MONICA.

(Haar handen hartstochtelijk om zijn aangezicht slaande) Zeg het nog eens, Alfred. Waarachtig waar?

ALFRED.

Waarachtig waar! Ik heb uw zin gedaan, Monica. (Met plots opvlammenden wrok) En nu zal ik voor Walter niet neer moeten buigen, hem niet meer naar de oogen moeten zien. . . . Ik, de zwakkeling, de onverantwoordelijke, of hoe hij me ook heeten wil, ik blijf recht, ik lach hem uit!

MONICA.

Kom, kom, Alfred, doe nu niet zoo driftig. 't Wordt vandaag nog een dag van vreugde. O, wat hebt ge wel gedaan! Nu zult ge gelukkig zijn en uw eigen meester, en Madeleine zal u alles geven wat ge noodig hebt. O, ik zou u kussen kunnen, Alfred! Nu zijt ge weer mijn goeie, beste jongen. — Vertel me toch hoe dat zoo altemaal toegegaan is.

ALFRED.

Och, heel gewoon ging het toe. Ik had weinig nog te vertellen. Gij zelf hadt Madeleine zoo aang-
g-haald, zoo voor mij opgevrijd, dat ik werkelijk
maar één woord te spreken had.

MONICA.

(*Met vreugde*) Ja, ik had haar gewonnen voor
u. Ik ging haar bezoeken, ik bracht haar bloemen
uit onzen hof, ik gaf haar receptjes voor confi-
turen en gebakjes, en ik sprak haar van u, altijd
maar van u. . . .

ALFRED.

(*Schamper*) En ge hebt haar verteld wat een
voortreffelijk partijtje ik ben. . . .

MONICA.

Och, wees toch niet altijd zoo schamper. Waar-
om spreekt ge altijd alsof gij de slechtste onder de
slechten waart?

ALFRED.

Ik zou toch niet verbeteren al sprak ik anders. . . .

MONICA.

Ik had haar al gezegd, dat ge veel van haar
hieldt!

ALFRED.

Zoo! Dan wist ge daar toen al meer van, dan ik zelf nog op dit oogenblik!

MONICA.

Hoor hem! Hoor hem! Hij weet niet dat hij haar gaarne ziet! En wie zat altijd bij of omtrent haar als ze hier vroeger met haar vader op bezoek kwam? Wie deed haar toen blozen met complimentjes over haar mooi gezichtje, over haar oogen en zoo meer? Wie is alzoo begonnen met haar smoorlijk verliefd te doen worden? Weet ge dat ook niet? Neen?

ALFRED.

Och dat was een ijdel spel, zacht spreken en hard liegen, meer niet. Ik zeg u, dat ik van Madeleine niet houd. . . .

MONICA.

Ta, ta, ta. Als ge dat nu nog niet doet, jongentje, dan zult ge 't later wel doen! Madeleine dweept met u, dat had ik al lang gemerkt. En ook Fockenteyn is op uw kant. 't Zal hem toelachen zijn dochter te zien trouwen met den zoon van wijlen zijn oudsten en besten vriend. . . . Brave, goede brave menschen zijn de Fockenteyns. . . .

ALFRED.

Alleenlijk hebben ze domme, ouderwetsche gedachten. . . .

MONICA.

Wat gedachten?

ALFRED.

Stel u voor, dat Madeleine er volstrekt op staat, dat Walter als mijn oudere broer, als zoogenaamd „hoofd van de familie” mijn intree in haar huis vraagt.

MONICA.

Is dat nu zoo erg? Dat eischt toch de oude burgerzede.

ALFRED.

Ik vraag het hem niet. Wat heeft hij daarin te zien? Ten andere, zoo ik er hem over sprak, zou hij weer aan 't zeuren gaan en toch niet doen wat ik hem vroeg!

MONICA.

Och kom, Alfred! Wees niet zoo oplopend. Dat is nu toch het laatste, dat gij hem vragen moet. Zeg hem wat ge voornemens zijt, dat ge een kruisken trekt over alles wat hem vroeger lastig maakte. Nu gaat er toch een nieuw leven voor u open. . . .

een braaf goed leven als toen ge nog kind waart. Al die dwaze partijen, zooals van nacht weer zullen nu toch gedaan zijn. Zeg hem dat, Alfred, en hij zal toegeven. Hij zal u helpen, ik weet het.

ALFRED.

Ik zeg niets. Ik verneder me niet voor hem.

MONICA.

Vernederen, vernederen. . . . Dadelijk die groote woorden! Groote dwaze jongen! Ge zult het hem vragen. Gij eerst en dan zal ik er ook over spreken. En 't zal gaan! 't Zal gaan! Geloof me, 't wordt vandaag een blijde dag.

VIERDE TOONEEL.

DE VORIGEN — FOCKENTEYN EN MADELEINE.

(Fockenteyn ietwat ouderwetsch gekleed; draagt bril. Madeleine goedig aangezicht; schuchter.)

(Er wordt geklopt op de dubbele deur, achtergrond. Monica gaat openen.)

MONICA.

Wel, wel! Meneer en Mejuffrouw Fockenteyn!
Wat een verrassing! Kom binnen! Kom binnen!

FOCKENTEYN.

(Op Alfred toegaande en hem hartelijk de handen drukkend) Goeden morgen, Meneer van Gerwen! Ik ben al vroeg op post zooals ge ziet.

(Terwijl Fockenteyn met Alfred spreekt, maakt Monica zich van Madeleine meester, leidt haar ter zijde en fluistert haar herhaaldelijk veelbeteknend: „Proficiat” toe. Madeleine ziet er verward, gelukkig uit. Met blikken, hoofdbewegingen en gebaren vraagt Monica aan Madeleine of Fockenteyn al iets weet van haar stille verloving. Madeleine knikt schuchter blozend van ja)

Voor geen goud had ik nagelaten naar de verkooping te komen. . . . Het was mij een behoefte geworden mij nog eens terug te voelen in dit oude huis, waar ik met uw vader zaliger zooveel goede uurtjes heb doorgebracht. Vandaag wordt het wellicht voor goed voor mij gesloten.

ALFRED.

En, helaas, ook voor mij Meneer Fockenteyn.

FOCKENTEYN.

(Neemt Alfred opnieuw de handen.) Nu, nu, goede moed, Meneer Alfred! Er zijn nog huizen op de wereld! Goede moed! Ei! Wat zeg ik, Monica? Zijn er niet nóg huizen op de wereld?

Caritate.

MONICA.

Zeker, Meneer Fockenteyn. Dat zeg ik hem ook altijd. Neem een vogel zijn nest weg, hij bouwt er een ander! — Maar, Alfred, ge schijnt niet te zien, dat juffrouw Madeleine hier ook is.

ALFRED.

(Madeleine de hand gevend) Neem me dat niet kwalijk, juffrouw Madeleine, maar Monica had u zoo in beslag genomen. . . .

MONICA.

(Speelsch) Zoo, zoo! 't Is weer Monica geweest. . . . Geloof hem niet juffrouw Madeleine. Hij is de onverbeterlijk blooste jongen, die onder de kap van den hemel loopt. . . . Een beste jongen, maar bloo, bloo. . . .

MADELEINE.

(Ietwat gegeneerd) Meneer Alfred kon mij de hand niet geven, vader liet hem niet los. . . .

FOCKENTEYN.

Goed! goed! *Ik* krijg ook al mijn deel. . . . Ja, ik ben 't geweest!

MONICA.

(Lachend) Wij tweeën, Meneer Fockenteyn, wij, de oudjes. . . .

FOCKENTEYN.

Ik hoop, dat we niet te laat komen, Meneer Alfred. Ik wil mij, kost wat kost, een gedenkenis van uw papa aanschaffen, die muziekdoos daar, ge weet wel die zwarte, verlakte muziekdoos, die altijd op Meneer uw papa's tafel stond, als een simpel pieterstaal met een koperen Chineesken erop. Ze is toch nog niet verkocht zeker?

ALFRED.

Ik denk het niet. Dadelijk zullen we 't weten.
(*Wil gaan.*)

FOCKENTEYN.

Wacht even. Laat Madeleine meegaan. Zet u maar gauw bij de verkooptafel, kind, en laat het Chineesken niet ontsnappen. Begrepen?

MADELEINE.

Ja, vader, als het er nog is, wordt het uw Chineesken. . . . (*Af met Alfred.*)

FOCKENTEYN.

(*Tot de heengaannden*) Pas goed op, ik kom dadelijk ook. . . .

VIJFDE TOONEEL.

FOCKENTEYN — MONICA.

FOCKENTEYN.

Ha! Monica, ik heb dikwijls plezier gehad aan dat oolijk instrumentje. Als we samen een van die fijne flesschen dronken, die Van Gerven zijn „doktersverbod” heette, dan moest ik het Chineesken omdraaien en het pieterstaal ging open in vele deurkens, die elk een sigaar reikten met een koperen handje. En te zelfdertijd begon dan het muzieksken te spelen, zóó fijntjes en licht, dat het als een droommuzieksken scheen.

MONICA.

Ja, aan dat Chineesken heeft Meneer zaliger veel plezier beleefd....

FOCKENTEYN.

Van Gerven was in zijn schik als hij mij daar op kon ontalen.

MONICA.

Ha! Maar gij waart ook zijn trouwste kameeraad. De eenige, die hem bijbleef gedurende de zeven jaren, dat hij hier lam thuis moest zitten.

Zulke vrienden vindt ge niet meer, Meneer Fockenteyn.

FOCKENTEYN.

Of we vrienden waren, Monica! Wij kenden elkaar tot op den draad. En wij mochten elkaar al eens plagen. Weet ge nog hoe hij gedurende zijn ziekte, als de lange Winter zijn hart met triestigheid wervulde, aan 't klagen kon gaan: „Ach, Fockenteyn, ik zal het niet meer trekken tot aan den tijd van de hoppekeesten! „Weet ge 't nog? En als de tijd van de hoppekeesten er dan was en ik hem deed opmerken dat hij toch nog leefde en er smakelijk van at, dan zong hij een nieuw koepletje van zijn klaaglied: „Ach, Fockenteyn, ik zal het niet meer trekken tot aan de asperges!” En de asperges kwamen, en de labboontjes en de jonge erwtjes, en de prinseskens, en wat weet ik al meer, en zijn jeremiëeren veranderde zich het heele seizoen door met al de eerstelingen van de groentenmarkt! Ja, de fijne beetjes, dat was zijn passie!

MONICA.

Och ja, en 't was maar goed ook, dat hij dien troost nog had. . . . Dat en Alfred hielden hem in 't leven.

FOCKENTEYN.

Zeker had hij gelijk goed te leven.

MONICA.

Alfred, Meneer Fockenteyn, dat is een hart als brood. Geheel zijn vader.

FOCKENTEYN.

Ja, dat hebt ge me nog gezegd.

MONICA.

(Listig en schalks) Vraag het maar eens aan juffrouw Madeleine!

FOCKENTEYN.

(Met gemaakte, comische verwondering, die de vreugde verraadt, welke Monica's zinspeling bij hem verwekt.) Aan juffrouw Madeleine, zegt ge?

MONICA.

Ach, Meneer Fockenteyn, ge weet er wel meer van, niet waar? Kom, zeg het maar. . . . Ik weet het immers ook. . . .

FOCKENTEYN.

(Lachend, met grappige hoofdschuddingetjes) Ik weer niets Monica, niets, niemendal. Zoo lang er mij niets gezegd of gevraagd wordt, weet ik niets, niemendal! Ik weet alleen, dat ik mijn Chi-

neesken niet mag laten wegkapen. Ik ga even kijken of Madeleine het niet laat ontsnappen!

ZESDE TOONEEL.

MONICA — WALTER.

MONICA.

(Kijkt Fockenteyn vergenoegd en handenwrijvend achterna) Hij is er mee in zijn schik! Meer dan hij 't zeggen durft!

WALTER.

(Ernstige, strenge doch sympathieke verschijning. Op langs deur rechts) Monica.

MONICA.

(Verrast) O, Meneer Walter! Waart ge hier al in huis? Ik wist het niet eens.

WALTER.

Zooeven kwam ik binnen. Waar is Alfred? *(Zijn oogen vallen op het ontbijt, op de kleine tafel rechts)* Is hij nog niet op? Zijn ontbijt staat hier nog onaangeroerd. Alfred is vannacht weer heel laat thuis gekomen?

MONICA.

O neen, Meneer Walter. Heel vroeg integendeel! Ik was nog op toen hij thuis kwam. In de laatste dagen is hij zoo veranderd. Hij is haast niet meer te herkennen. Hij ging soms in 't geheel niet uit 's avonds.

WALTER.

(Haar ongeloovig, scherp bekijkend) Zoo, zoo! Monica!

ZEVENDE TOONEEL.

WALTER — ALFRED.

MONICA.

(Alfred komt op langs dubbele deur, achtergrond)

Kijk, daar is hij. Gij komt als gevraagd, Alfred. Meneer Walter wou u spreken. *(Ter zijde tot Alfred, met nadruk)* Zeg het hem nu, hoor! Doen, weet ge! *(Neemt het ontbijt weg. Af deur rechts. Poos)*

WALTER.

(Heeft gewacht tot Monica weg is, haalt een opengescheurden brief te voorschijn en reikt hem aan Alfred) Ziehier een brief, die u gansch bijzonder betreft. *(Terwijl Alfred leest met een uit-*

drukking van onaangename verrassing, houdt Walter hem scherp in 't oog) 't Is een exploit van den deurwaarder, zooals ge ziet.

ALFRED.

(*Korzelig*) En dan?

WALTER.

En dan? vraagt ge. Ge vindt dus dood gewoon wat daarin staat? Dood gewoon, dat ge in de laatste jaren zulke schulden gemaakt hebt, terwijl ge hier met vader woondet, alles wat ge noodig hadt van hem ontvingt en nog veel erbij?

ALFRED.

Och, laten we daar nu niet meer over beginnen. Ze willen vooraf dat geld afhouden van hetgeen mij in de likwidatie toekomt? Wel, dat ze 't doen en mij dan met vrede laten. Daarvoor zal er wel genoeg zijn.

WALTER.

Misschien! Wat de verkoop van den inboedel hier opbrengen zal, moeten we nog afwachten. Doch daar is het grootste kwaad niet! Ik verontrust mij veel meer over uw volslagen gemis aan verantwoordelijkheidsgevoel! En nu wil ik u nog eens zeggen, voor de laatste maal, hoe verkeerd ge doet.

ALFRED.

Maar wat wilt ge toch van mij?

WALTER.

Wat ik van u wil? Dat ge eindelijk begrijpen zoudt, dat de hoogste plicht van den man de arbeid is. Hoe dikwijls heb ik u al in de gelegenheid gesteld te werken, u een vast en deftig bestaan te verzekeren? Ge zijt nu vier en twintig jaar en kunt u zelf nog niet helpen.

ALFRED.

Ik vond niets naar mijn zin in al die betrekkingen. Alle verveelden me. . . .

WALTER.

Niets verveelt den man, die werken *wil*. Maar dat is het juist wat in u dood is: de *wil*, de wil tot het goede. Dat is de vloek van de zwakheid, waarmee vader u leidde en waarmee Monica hem het mooiste van uw leventje verborgen hield

ALFRED.

Heb ik dat nu nog niet genoeg gehoord? (*Spot- tend*) Ge maakt waarlijk wat te zeer misbruik van uw recht van oudsten broer om mij met boetpredicatiën te vervelen.

WALTER.

O, wees gerust! langer zal ik dat niet doen!
Maar toch wil ik u nog vragen of ge al gedacht
hebt aan wat uw toekomst zijn zal?

ALFRED.

Mijn toekomst is verzekerd als gij doen wilt
wat ik u vraag. En dat zal ook 't laatste zijn, dat
ge voor mij zult moeten doen....

WALTER.

Wat verlangt ge?

ALFRED.

(Aarzelend). Ik ben met Madeleine Fockenteyn
overeengekomen om te trouwen en ik zou willen,
dat gij Fockenteyn voor mij de aanvraag deedt.
*(Walter schrikt op, kijkt Alfred zwijgend en door-
dringend aan. Poos.)*

ALFRED.

't Is toch niet te veel wat ik vraag....

WALTER.

Niet veel? Maar weet ge wel wat ge vraagt?

Weet ge, dat ge mij wilt doen meehelpen om een menschenleven te verwoesten?

ALFRED.

Heb ik het niet gedacht? Ook dat zult ge me weigeren. . . .

WALTER.

Welken zedelijken waarborg geeft gij voor dat huwelijk? Voelt ge niet, dat het onwaardig is uw lot met dat van anderen te gaan verbinden als ge nog niet voor u zelf kunt instaan? Voelt ge dat niet? (*Poos. Alfred verbijt zich de lippen en haalt misprijzend de schouders op*) En wat heeft u tot Madeleine gedreven? Is 't een drang van uw hart? Komaan! 't Is uw zelfzucht, uw gemakzucht! 't Is Fockenteyn's fortuintje, dat ge trouwen wilt, dat alleen!

(*Alfred blijft hardnekkig zwijgen. Poos.*) Maar spring dan op als u zoo wat gezegd wordt! Roep me toe, dat het niet waar is.

ALFRED.

Ik zeg maar dat ik veel geduld heb. . . .

WALTER.

O ja, verstijf u in uw boosheid. . . . Hebt ge er maar een enkelen keer aan gedacht, dat Focken-

teyn's kleinhandelaarsstand een stand van zorgen en kommer is en dat om daarin niet ten onder te gaan werklust en soberheid noodig zijn, deugden die gij niet hebt?

ALFRED.

(Hij is plotseling opgestaan. Draalt een oogenblik en vraagt dan ijskoud aan Walter:) Ge wilt het dus niet vragen? Ik zou het gaarne weten....

WALTER.

(Beslist) Neen! Ik doe het niet....

ALFRED.

Dan zal ik u ook geen „dank” moeten zeggen.
(Brusk af langs deur achtergrond, die hij open laat.)

ACHTSTE TOONEEL.

WALTER — LIZE.

(Hevig ontroerd stapt Walter een poos de kamer op en af. Buiten, door de open deur op den achtergrond, hoort men verward gepraat en de drenzigerige stem van den afroeper: „Twee en een kwart, twee vijftig, twee zestig, twee zeventig —

Niemand meer dan twee zeventig? Twee tachtig, twee tachtig?? Niemand meer? Eén werf, ander werf! Verkocht voor twee tachtig! . . .” *Hamerslag op de verkooptafel.* „Een nieuw koopje. Wie zet het in? Drie frank, drie frank vijftig, drie en drie kwart, vier, vier, vier en een kwart. Geen hooger bod dan vier en een kwart? Niemand meer? Eén werf, ander werf! Verkocht voor vier en een kwart!” *Walter is bij de tafel rechts blijven staan. Hij neemt een der porseleinen kopjes ter hand. Bekijkt het, droevig lachend als in pijnlijke herinnering, schudt zuchtend het hoofd.)*

LIZE.

(Elegant. Zenuwachtig met siekelijken trek. — Op langs dubbele deur achtergrond, die zij sluit. Het gerucht buiten houdt op. Lize komt onopgemerkt naast Walter staan.) Wat is dat voor een kopje, dat u daar zoo bezig houdt? *(Zij neemt het hem uit de handen en bekijkt het. Tikt tegen den rand met den nagel van den wijsvinger)* 't Is fijn porselein. Kijk! Er staat een opschrift op: „Hartelijke genegenheid” *(Haar blik valt op tafel op het andere kopje. Ze neemt het op).* En hier is 't andere. Die maken een paar uit. *(Leest op het tweede kopje)* „Vergeet mij niet”. Die zoudt ge voor ons moeten nemen, Walter, 't zijn mooie dingetjes. Ik heb ze vroeger nooit in uw huis gezien.

WALTER.

O, ze zijn hier al zoo lang. Laat eens zien: zestien jaar op zijn minst. Hoe zoo 'n onnoozel voorwerp zoo ineens een brok van uw vroeger leven kan opwekken! Wij gaven die kopjes aan moeder op haar naamdag, 't jaar voor ze stierf. Wij gaven ze haar samen, Alfred, Emma en ik. Dat was de tijd, dat wij hier in huis haar warme liefde nog voelden, dat ze ons allen hier nog omstrengeld hield. Dat was de schoone tijd vóór de slooping, vóór de ziekte van vader, vóór dat erbarmelijke verkeerd loopen van Alfred.

LIZE.

O, ik kon het me wel voorstellen, dat ge weer daarover aan het tobben waart! Heeft die Alfred ons nog geen verdriet genoeg aangedaan? Dat moet een einde nemen. Ge maakt er u zelf ziek mee en 't is al genoeg, dat ik zoo sukkelachtig ben. Als hij niet deugen wil, dan is het zijn zaak. Wij hoeven ons daar geen zwaar hoofd in te maken. Elk voor zich zelf.

WALTER.

Wat gaat er van dien jongen geworden?

LIZE.

't Zal met hem nog beter afloopen dan we den-

ken. 't Geluk is immers voor de mannen van zijn soort! Monica heeft me daar juist verteld, dat Madeleine Fockenteyn op hem verslingerd is tot over de ooren en dat hij met haar al overeengekomen is. Gij hoeft het aanzoek maar te doen en ze trouwen. . . .

WALTER.

Dat doe ik niet, Lize.

LIZE.

En waarom niet?

WALTER.

Omdat ik de verantwoordelijkheid van zulk een daad niet dragen wil! Het geluk van twee menschen staat hier op het spel, Lize. Een oud, eerlijk man, die na een leven van werk en zorg rust verdient, en een jonge vrouw, die het leven nog niet kent, mag ik niet aan de schuldige onbezonnenheid van Alfred helpen overleveren. . . .

LIZE.

Wat groote woorden voor zoo een doodgewone zaak. Madeleine wil hem hebben, kost wat kost. Ze loopt hem gewoon achterna. Kunt gij het beletten dat ze trouwen? En denkt ge dat Alfred de

eenige boemelaar zijn zou, die zich in 't huwelijk verbetert en zijn vrouw gelukkig maakt? Dat worden later de beste mans....

WALTER.

Ik heb de zekerheid niet, dat het met Alfred ook zoo uitvallen zal....

LIZE.

Zekerheid, zekerheid? Waarover hebben wij zekerheid? Het heele leven hangt vol vragen en wij zouden wel ongelijk hebben altijd op het antwoord met de zekerheid te wachten.... Madeleine is overigens zes jaar ouder dan Alfred, ze heeft dus meer verstand en zal hem met een zacht toompje wel weten te leiden.

WALTER.

Dat ook is onzeker en zoo lichtzinnig mogen we 't niet wagen.

LIZE.

Maar wat raakt het ons, Walter, hoe ze later hun zaken beredderen....

WALTER.

Het raakt ons wel, Lize, niet alleen als wij helpen, maar zelfs als wij het maar laten gebeuren....

Caritate.

LIZE.

Mij raakt het niet! In elk geval weet ge, dat wij ons Alfred niet kunnen aantrekken. Met *mijn* familie hebt ge sedert wij getrouwd zijn nog nooit last gehad....

WALTER.

(Stillend) Kom, Lize, kom.... Wind u zoo niet op. Denk er om, dat de dokter u dat verboden heeft. Gij, die zoo redelijk kunt zijn....

LIZE.

Ik ben redelijk, Walter. Elk zijn eigen beslommingen. Doe dat huwelijk uit verkeerde groothartigheid niet afspringen.

NEGENDE TOONEEL.

DE VORIGEN — MONICA — DE TWEE SJOUWERS.

MONICA.

(Op langs dubbele deur achtergrond met de twee sjouwers) Meneer Walter, mogen wij u een oogenblik storen? Die menschen zouden hier nog wat kleingoed moeten buiten dragen.

EERSTE SJOUWER.

Wat moet er eerst weg, juffrouw?

MONICA.

Neem deze mand hier.

EERSTE SJOUWER.

Zijn er ook eieren in?

MONICA.

Wat eieren?

EERSTE SJOUWER.

(*Lachend*) Breekbare waar, gelijk in de andere van straks, waar ge zoo een schrik voor hadt.

MONICA.

Mijn hoofd staat er niet naar om grapjes te maken, man. Spoedt u en komt dan de andere mand halen. Dan kan deze plaats ten minste toch nog wat vrij blijven voor de familie.

EERSTE SJOUWER.

Ge moet maar zeggen hoe ge 't hebben wilt, jufvrouw! (*Beide sjouwers af met mand*).

MONICA.

(*Tot de heengaanden*) Natuurlijk.

TIENDE TOONEEL.

DE VORIGEN MIN DE SJOUWERS.

MONICA.

Ik weet niet of het u gaat als mij, Mevrouw en Meneer, maar ik zou al die menschen, die hier hun ruwe, onverschillige handen aan alles slaan, kunnen weggagen. Ik vind het droevig om er bij te schreien, zoo alles wat uw moeder en uw vader met liefde hebben bijeengebracht, te zien verdwijnen God weet waarheen!

LIZE.

Och, Monica, al die oude dingen kan men toch niet bewaren 't Is ijdel tijdverlies daarover te jammeren! — Ik ga nog eens kijken, Walter, hoe ze 't daar buiten stellen. (*Af*).

ELFDE TOONEEL.

WALTER. — MONICA.

Uw vrouw heeft goed spreken van ijdel jammeren, Meneer Walter. Zij verstaat dat zoo niet, zij heeft niet, zooals wij, te midden van dat alles geleefd, niet waar?

WALTER.

Ik voel goed wat u op dit oogenblik beweegt, Monica.... Het leven brengt bittere droefheden mee....

TWAALFDE TOONEEL.

DE VORIGEN. — DE TWEE SJOUWERS.

EERSTE SJOUWER.

Hier zijn we om de tweede vracht, juffrouw. Moet die koffer ook mee? (*Walter af, deur rechts*).

MONICA.

Neen, dat is mijn goed.

EERSTE SJOUWER.

En wat hier nog op tafel staat?

MONICA.

Neen, dat ook niet.

EERSTE SJOUWER.

(*Het opgezet hondje opnemend, spottend*) Dat

schoon „bijouken” hier, mag het ook niet verkocht worden? 't Is anders erg aan 't ruien. . . .

MONICA.

(Ook op spottoon) Neen, man, wij houden van dat „bijouken”. Wij verlaten het niet. Nu weet ge 't!

(Sjouwens af, Walter terug op met blad papier, waarin hij de kopjes wil wikkelen).

DE RTIENDE TOONEEL.

WALTER. — MONICA.

MONICA.

(Heeft het hondje opgenomen) 't Is nog een stuk speelgoed van Alfred, Meneer Walter. Ik bewaarde het al lange jaren. Ik mag het toch meenemen, niet waar?

WALTER.

(Hoofdschuddend met een uitdrukking van „Hoe is 't mogelijk!”) Gerust, Monica.

MONICA.

(Bergt het hondje in haar koffer) Zoo zal ik toch een gedachtenisse van Alfred hebben, als hij

misschien ver weg, in de wijde wereld zal rondsukkelen. . . .

Er is nog wat, Meneer Walter, dat ik u vragen wou. (*Zij wijst op de tafel op het O. L. V. beeld onder glazen klok*) Dat beeld hier, Meneer Walter, wat gaat ge daarmee doen? Toch niet laten verkoopen, niet waar? Het was uw moeders toevlucht. O, ik weet het goed, Meneer, want meer dan eens hebben we samen heelder uren voor het beeld gebeden, toen Fritsje en Paultje en later nog Annatje op sterven lagen. . . .

WALTER.

Ik weet het, Monica. Gij waart altijd een goede troosteres voor moeder en als ik in herinnering haar beeld wederzie, dan staat gij er altijd naast, Monica.

MONICA.

Ik bedank u, Meneer, voor die goede woorden. Ja, uw moeder heeft veel kommer gekend, maar toch bleef haar liefde voor al haar kinderen zonder onderscheid altijd even groot. . . . (*Met nadruk*) En wát ze ook mochten misdoen, Meneer Walter, ze kon altijd alles vergeven en vergeten. . . .

WALTER.

Ik begrijp u, Monica. Ik voel waar ge komen wilt.

MONICA.

(*Hartstochtelyk*) Welnu, ja, ik wil het niet verbergen, ik wil voor Alfred spreken! Ge moogt hem niet weigeren, wat hij u gevraagd heeft. Ge moet om Madeleine's hand aanzoek doen. Dat alleen kan hem redden, Meneer Walter. Dat moet ge doen voor hem! Uit liefdadigheid. . . .

WALTER.

Uw liefdadigheid is verkeerd, Monica. *Mijn* liefdadigheid heeft hem gezegd: hier is een hamer, hamer nu; sla u zelf uw weg door het leven heen. En hij heeft het niet gewild!

MONICA.

Ach, Meneer Walter, zeg dat niet. De oprechte liefdadigheid, de liefde om Gods wille, steunt en helpt zonder redeneeren. . . . Gij moogt Alfred niet loslaten. Hij is zwak, hij is arm, hij heeft niemand meer dan mij, arme, die niets voor hem kan. Help hem in dat huwelyk. Hij is toch niet zoo slecht. . . .

WALTER.

Kijk mij in de oogen, Monica, en spreek waarheid. Gij weet zoo goed als ik, hoe zwaar Alfred weegt. Hij is wèl slecht. Hij zou Madeleine ongelukkig maken.

MONICA.

Laat *vreemden* dat zeggen. *Gij* moogt het niet. Zoo spreekt geen eigen bloed.

WALTER.

Maar wat drijft u toch, Monica, om hem zoo tegen alle beter weten in, te verdedigen? Waarom doet ge dat?

MONICA.

(*Na een poos. Met van aandoening trillende stem*) Om dezèlfde reden, waarom het uw moeder zou gedaan hebben! (*Walter ontroerd, verbijt zich de lippen*) O, Meneer Walter, ik houd van Alfred, zooveel als het uw moeder deed. Vergeef mij, dat ik dat zoo maar zeg. . . . Maar een mensch moet toch *iemand* hebben in de wereld van wien hij boven alles houdt, om wiens wille hij geduldig alles verdragen zou, aan wien hij zich geheel en al geven mag. . . . Dat is Alfred voor mij, Meneer Walter. . . . Ach, help hem! Alles gaat hem tegen. Hij is voor het ongeluk geboren. Hij moet geholpen worden. Laat hem gelukkig zijn. . . . 't Is uw moeder zelf, die het u vraagt! (*Monica vangt aan te snikken. Poos. Walter in hevigen zelfstrijd.*)

WALTER.

We zullen zien, we zullen zien. . . . 't Is mis-

schien kwaad wat ge me wilt laten doen, maar uw hart is sterker dan mijn verstand!

MONICA.

(*Kust Walter's handen*) Dank, duizend maal dank, Meneer Walter. God zal 't u loonen! — Kom, Meneer Fockenteyn is hier en hij heeft al naar u gevraagd. Alles is in orde. Hij wacht maar op een woord van u. Kom. (*Zij gaat de dubbele deur achtergrond openen*).

WALTER.

Toch zoo haastig niet. . . . Laat me denken. . . .

MONICA.

Ei! Daar komen ze aan. (*In de gang roepend*) Langs hier, Meneer Fockenteyn. Meneer Walter is hier!

VEERTIENDE TOONEEL.

DE VORIGEN — FOCKENTEYN (*met de muziekdoos in den arm*) MADELEINE — LIZE — ALFRED.

MONICA.

Kom binnen. Ha, ik zie met plezier, dat ge 't Chineesken hebt.

FOCKENTEYN.

(Opgetogen) Ja, ik heb het, Monica, ik heb het, en laat het niet meer los....

MONICA.

Meneer Walter zou u wat willen zeggen....
(Schalks) Ge weet wel.... Iets waarvan ge „niets, niemendal” weet....

FOCKENTEYN.

Kom, kom, Meneer Walter, geef u maar niet te veel moeite.... Ik weet het toch al, niet waar? 't Is van Madeleine en Alfred, dat ge spreken wilt.... Wel, wel, ik vind het goed.... Hij wil Madeleine en Madeleine wil hem.... Wel, dat ze dan maar trouwen.... Is 't nu naar uw zin, Madeleine?

MADELEINE.

(Gelukkig) O ja, vader.... (Kust hem)

FOCKENTEYN.

En zal er nu nog wat liefde voor mij overblijven, nu ge er zooveel aan hem geeft....

MADELEINE.

Ik zal u liever hebben dan ooit, vader, om 't groote geluk, dat ge mij schenkt....

FOCKENTEYN.

En gij, Alfred? Ook goed, ja? Gij wordt dus de man van Madeleine en mijn medeopsteller van den *Standaerd van Vlaenderen?*

ALFRED.

(*Verward*) Ja, Meneer Fockenteyn.

FOCKENTEYN.

Hee! Nu geen Meneer meer tusschen ons. — Zeg maar papa Fockenteyn. . . . Nu heb ik twee kinderen. . . .

MONICA.

(*Schertsend tot Alfred*) Wel gij? Sta daar nu toch niet zoo gegeneerd. Ge weet toch wat ge nu te doen hebt? (*Tot Madeleine*) Ik heb het u nog gezegd hoe bloo hij is. . . . Welnu, Alfred, waar blijft ge? (*Alfred kust Madeleine*)

FOCKENTEYN.

(*Lachend*) Wat zegt ge van die oude Monica? Ze zou aan de jonge menschen nog leeren, hoe ze 't moeten doen. (*Klopt haar op den schouder*). Wat jammer, dat Van Gerven het niet meer ziet! Hee?

LIZE.

En nu mijn beurt, Alfred. — Proficiat, Madeleine. (*Kust haar*)

Dank u.

MADELEINE.

FOCKENTEIN.

(Doet de muziekdoos spelen) En gij, Chineesken, gij speelt het eerste deuntje voor de bruiloft. *(Het deuntje weerklinkt zacht-melancholisch)*

LIZE.

Wat zegt gij tot uw aanstaande zuster, Walter? *(Walter komt voor Madeleine staan, neemt haar beide handen, kijkt haar een lange pooze aan, kust ze en verkroopt dan plotseling een opwellenden snik. Pinkt tranen weg)*

MONICA.

't Is een dag van ontroeringen, M. Fockenteyn, van overspanning....

FOCKENTEYN.

O, ik kan het me goed voorstellen.... zoo 'n verkoopng....

MONICA.

Maar is het vandaag in ons oude huis een droevig einde, 't is ook een blij begin met het nieuwe paar.... Komt mee in den hof, de laatste bloemen, die we daar plukken, zijn voor juffrouw Madeleine, komt....

FOCKENTEYN.

(Zet de muziekdoos op den schoorsteen) Ik zal mijn Chineesken hier nog wat zetten. Ze zullen het hier toch niet komen halen, niet?

(Allen af, behalve Walter, langs deur achtergrond, die zij open laten. Poos. De muziekdoos speelt voort tot het doek valt.)

WALTER.

(Staroogend voor zich uitkijkend, laat zich op den zetel zinken. Somber, als in beginnende wroeging:) God zal 't u loonen!

(Terwijl het doek valt hoort men weer de drenzige stem van den verkooper: „Twee en een kwart, twee en half, twee en drie kwart, enz.)

DOEK,

TWEEDE BEDRIJF.

Kamer bij Fockenteyn. Achtergrond: glazen wand met gordijntjes tot op manshoogte; langs den linkerkant glazen deur, naar den winkel, die door den glazen wand en de deur geheel zichtbaar is. In den winkel tweede achtergrond, die langs twee ramen uitzicht geeft op de straat; links straatdeur met bel.

In de kamer, links: deur op tweede plan; rechts: schouw met garnituur op eerste plan, deur op tweede plan.

Links: schrijftafel met benoodigdheden, veel papieren en dagbladen. In het midden: tafel met stoelen. Rechts: canapé en, in den hoek tegen den glazen wand, staande kapstok.

Het bedrijf begint met het vallen van den avond. Gasbek in den winkel en in de kamer.

EERSTE TOONEEL.

ALFRED. — MONICA.

(Alfred trekt bij kapstok overjas aan en zet hoed op)

MONICA.

Gaat ge toch weer uit?

ALFRED.

En waarom zou ik niet uitgaan?

MONICA.

Pas op, Alfred. Kijk wat ge doet. Ik heb u al verwittigd. Sedert eenige dagen gaat uw vrouw u achterna. Ze is overspannen, opgewonden en wil weten, wat ge buiten huis doet. Wees voorzichtig.

ALFRED.

(Grinnikend) Zoo, ze bespiedt me. Wel bekomme 't haar. Ik doe wat ik wil en bekreun mij om niemand.

MONICA.

De oude, booze geest is nog niet dood in u, Alfred. . . . Ge zijt bezig met uw geluk met eigen handen te breken! Hier hebt ge nu toch alles wat

ge verlangen kunt en ge zijt het dwaas aan 't vergooien. Denk toch aan de donkere dagen, waarvoor ge vroeger zoo bang waart. . . . Denk toch aan uw goed leven hier. . . .

ALFRED.

Goed leven, goed leven! Ik ben dat goed leven beu. Die oude sufferd verveelt me met zijn bekrompen gezeur. En zij ook, ze verveelt me met haar triestig klaaggezicht en al haar onbeduidendheid. Dat is geen vrouw voor mij. Dat zijn geen menschen om mee te leven.

MONICA.

Heere God, zwijg toch. . . .

ALFRED.

Ik zwijg niet. Dat zijn menschen van een anderen tijd. Ik kan ze niet lijden. . . . Ze houden me hier in een gevangenis. . . . Alles is grijs en muffig hier rondom mij heen. . . . Ik houd het hier niet uit. . . .

MONICA.

Zeg toch zulke dingen niet, groote, baldadige jongen. Toe! (*Alfred af langs straatdeur, die hij toeslaat. Monica is hem tot in den winkel gevolgd. Terugkomend:*) Heere God! Waar moet dat heen? Waar moet dat heen?

TWEEDE TOONEEL.

MONICA. — SERAFIEN.

SERAFIEN.

(In werkpak met voorschoot. Ietwat ironisch)
Juffrouw Monica, is uw Meneer Alfred hier niet?

MONICA.

(Op denzelfden toon) Ik weet het niet, Meneer Serafien. Wat moet ge van mijn Meneer Alfred hebben?

SERAFIEN.

Wel, de helft van de copij voor de gazet voor morgen ontbreekt nog en Meneer Fockenteyn laat vragen of hij ze nu eindelijk gereed gemaakt heeft.

MONICA.

Ik weet het niet. Meneer Alfred is uit en heeft me niets gezegd.

SERAFIEN.

(Ontsteld) Is hij uit? Weer uit? En geen copij? Ja, ja! 't zal weer het zelfde spelletje zijn. De gazet zal weer niet op tijd kunnen verschijnen! En dat door *zijn* schuld weer! Juffrouw Madeleine had voor mijn part liever ik-weet-niet-wat gedaan dan zoo een brekespel in de drukkerij te brengen....

MONICA.

Spreek een beetje minder brutaal, Serafien. Ge vergeet, dat M. Alfred uw patroon is....

SERAFIEN.

Brutaal, brutaal? Ik heb van u geen les te ontvangen.... Ik ben hier al meer dan veertig jaar in dienst.... Ik ben van den huize.... Hoe lang zijt gij hier al? Wie heeft hier het meeste recht om wat te zeggen?

MONICA.

Zeg al wat ge wilt, maar geen kwaad van uw patroon.

SERAFIEN.

Ik bedank u voor zoo een patroontje. Hij ging hier komen helpen en vernieuwen en verbeteren en wat weet ik al.... en hij doet juist niemendal dan Meneer Fockenteyn ergeren en alles in de war sturen.... En of juffrouw Madeleine veel plezierige dagen met hem beleeft, is voor mij ook een vraag!....

MONICA.

Laat dat een vraag blijven, Serafien. En zoek liever uw copij voor de gazet....

SERAFIEN.

Schimp maar, schimp maar! Dat belet niet, dat ik wèl weet wat ik zeg.... Ze moest ook trouwen.... Met zijn tweeën gingen ze naar de kerk, maar met zijn drieën keerden ze weer.... De duivel was er bij gekomen. (*Af*).

MONICA.

Heere God! Waar gaat dat heen? Als die ook al begint....

(*Monica gaat het gas aansteken in den winkel, Keert dan terug*)

DERDE TOONEEL.

MONICA. — MADELEINE.

MADELEINE.

(*Aangekleed om uit te gaan*) Alfred ging zooveven uit?

MONICA.

(*Aarzelend*) Ik weet het niet, Mevrouwetje....

MADELEINE.

Maak me niets wijs, Monica! Dat hebt ge nu al lang genoeg gedaan. Hij is weer weg, daarheen waar hij zich van mij verlost voelt? Spreek.... Ik ga hem achterna.... Ik wil weten, alles weten....

MONICA.

Maar, Mevrouwtje, ik begrijp u niet.... Meneer Alfred is waarschijnlijk om een glaasje bier gelijk naar gewoonte.... De mannen zijn zoo.... Ze zouden liever alles opgeven dan hun herberg te laten....

MADELEINE.

Spreek niet zoo luchtig, Monica! Ik lijd er vreeselijk onder.... Dat ziet en voelt gij ook wel.... We zijn nu een vol jaar getrouwd en van den eersten dag zijt gij bij ons komen inwonen. Welnu, zeg mij eerlijk of Alfred handelt zooals hij moet!

MONICA.

Och, hij handelt niet slechter dan de andere mans. Zoo zijn ze allen. Als de bruid is in de schuit, dan is 't liefdeliedjen uit, zegt het spreekwoord.

MADELEINE.

(Dof) Hier is 't de vraag, Monica, of het liefdeliedje er wel ooit geweest is.

MONICA.

Wat voor leelijke gedachten toch! Ik heb zoo-veel jaren bij Meneer Alfred's mama gewoond en dikwijls had ze ook wel eens reden om lastig te

zijn op haar man, maar nooit heb ik haar zóó wat hooren zeggen! „Wij vrouwen moeten al wat kunnen verdragen”, was altijd haar woord. „’t Is onze rol te berusten.”

MADELEINE.

Zoek me niet langer te paaien met die praatjes. Meneer en Mevrouw Van Gerven hielden van mal-kaar. Zij hebben samen hun kinderen opgevoed. Maar Alfred heeft nooit van mij gehouden.

MONICA.

Wel, wel, wel. Maar de jongen was letterlijk dol op u. Hij zag nog alleen uit uw oogen.

MADELEINE.

Ik geloof u niet meer, Monica. Altijd hebt ge me dat gezegd, maar nu weet ik goed, dat zijn vriendelijkheid in den verlovingstijd, maar een ge- huicheld spel was. Van de eerste dagen na ons hu- welijk, op onze speelreis al, voelde ik die vreese- lijke teleurstelling. Hij sprak geen woord, dat tot mijn harte doordrong. Geen enkele maal voelde ik, dat onze gedachten en gevoelens één werden. Onver- schillig, met tegenzin, met zijn gedachten ver weg van mij, liep hij naast me door de straten van Parijs.. En het angstig voorgevoel, dat ik mij in hem ver- gist had, kwelde mij en liet me rust noch duur....

MONICA.

Dat was toch maar altemaal inbeelding....

MADELEINE.

Neen, 't was àl te droeve werkelijkheid! Toen ik in den nacht in de ongezellige hôtelkamer slape-loos bleef, toen schreide ik het uit en duwde mijn hoofd in 't kussen opdat Alfred me niet hooren zou.... Mijn bescheidenste droomen van stil huiselijk geluk heeft hij vernietigd....

MONICA.

Geen wagen loopt zoo zacht, Mevrouwkje, of hij stoot wel eens....

MADELEINE.

Zoek niet te vergoelijken, Monica! Spreek niet tegen beter weten in! Hij heeft mij tot het uiterste gedreven.... Eerst was 't die kwetsende onverschilligheid, dat air van verveling aan mijn zijde, dat nauw bedekte misprijzen.... Dan was het dat leven buiten huis, die norsche ruwheid in zijn woorden en die nachtbacchanalen, God weet waar, die gij mij niet meer verbergen kunt, Monica. Daarvoor ben ik niet argeloos genoeg meer! Er blijft niets meer over, niets....

MONICA.

Wees toch niet zoo onrechtvaardig. Spreek toch niet zoo over uw man. . . .

MADELEINE.

Mijn man? Behoor ik wel aan hem? Er is iets in hem, dat mij altijd werd verborgen! Iets dat tusschen hem en mij blijft staan, ons van elkander gescheiden houdt en ons geluk onmogelijk maakt! Waarom hebt ge dat verzwegen, Monica?

MONICA.

Ik heb u niets verzwegen. Waar gaat ge dat halen, Mevrouw tje? Weet ge wat? Ge zijt overspannen. Denk eens goed na. Er zijn honderden vrouwen, die met hun man niet doen wat ze willen en die hem naar de oogen moeten zien. De mannen denken allen maar aan zich zelf. . . .

MADELEINE.

Dat is niet zoo, Monica. Zou Alfred's broer Walter ooit gehandeld hebben met zijn vrouw zooals Alfred met mij doet? Sedert ze stierf is er iets in hem gebroken. Men ziet het hem aan, en kort voor haar dood, toen ik zoo dikwijls bij hen thuis was, heb ik gezien hoe hij om haar bezorgd was, hoe hij teeder over haar waakte, al haar ziektenukken, haar

zenuwachtige eigenzinnigheid met bedaarde lijdzaamheid verdroeg en alles bedacht om haar aangenaam te zijn.

MONICA.

Maar in zulk geval zou Alfred dat ook doen. . . .

MADELEINE.

Neen, Monica, dat zou hij niet doen. In Walter leeft er een krachtige goedheid, een eerlijke diepte van gevoel, die Alfred totaal mist. . . . Te vergeefs heb ik gedorst en gehongerd naar een greintje genegenheid van hem. . . . Neen, nooit heeft hij van mij gehouden!

MONICA.

(Verwijtend) Maar nu spreekt ge toch. Mevrouw, alsof *gij* niet van hem hieldt.

MADELEINE.

Ik? Ik heb van hem gehouden meer dan ik met woorden zeggen kan. Hij was alles voor mij. Maar hij heeft me van zich gestooten en nu is alles uit. O, ik heb de moedeloosheid en de wanhoop van de verschopte liefde gekend, ik heb den drang gevoeld om de banden, die mij aan hem binden, los te scheuren — alléén de gedachte aan het onuitsprekelijk verdriet, dat ik mijn ouden vader zou aandoen, weerhield mij. . . . Maar ik houd het niet langer uit. . . . 't Gaat boven mijn macht!

MONICA.

(*Met stijgende onrust*) Kom, Mevrouwkje, wind u zelf toch niet zoo op. Spreek eens kalm met Alfred.... Ik zal het ook doen....

MADELEINE.

Spreeken baat niet meer. Alfred is niet meer alleen onverschillig.... Ik voel, ik lees in zijn oogen, dat hij een afkeer van me heeft, me haat.... Dat iets, dat in hem woelt, dat geheimzinnige iets, dat te lang voor mij verborgen bleef, houdt hem hoe langer hoe geweldiger in zijn macht.... Wat is het, Monica? Zeg het me.... Wat is het?.... Spreek.... Het is een andere vrouw, niet waar?

MONICA.

Waar zijn toch uw gezonde zinnen, Mevrouwkje?

MADELEINE.

Een vrouw is het, niet waar? Alles roept het me sarrend toe.... O, ik wil het weten, ik zal het weten.... (*Gaat naar de straatdeur*)

MONICA.

Wat gaat ge doen, Mevrouwkje? Toch niet op

straat in zoo'n opgewonden toestand. Nog nooit heb ik u zoo gezien! (*Madeleine af langs straat-deur*) (*Poos*)

MONICA.

(*Stort op stoel met gevouwen handen*) O, Alfred! Alfred! Alles gaat instorten! Onze lieve Heer! Help hem! Help hem!

VIERDE TOONEEL.

MONICA — FOCKENTEYN — SERAFIEN.

(*Fockenteyn en Serafien op deur links*)

FOCKENTEYN.

In Gods naam dan! We zullen maar zelf nog eens de hand aan 't werk slaan — Maak hier licht, Monica. (*Monica steekt het gas aan*) Madeleine zal ons wat helpen. 't Zal immers de eerste keer niet zijn, dat zij den *Standaerd* helpt opstellen. Ze doet dat vlug en handig.

SERAFIEN.

(*Met bijzondere bedoeling*) Ja, meester. . . . Zij is ook van een ander soort. . . . Zij is van de werkmieren. . . .

MONICA.

(*Nijdig*) En wat voor een mier zijt gij, Serafien?

FOCKENTEYN.

Als 't u beliebt, Monica, ga nu niet aan 't kibbelen; 't is er nu de tijd niet voor. Roep Madeleine.

MONICA.

Moet ge Madeleine nù hebben? Ze ging zooeven uit.

FOCKENTEYN.

(*Onaangenaam verrast*) Wat zegt ge? Uit?

MONICA.

Wil ik gauw, gauw kijken of ze soms nog in de straat is? (*Zonder antwoord te wachten loopt Monica kijken*)

FOCKENTEYN.

Op dit uur? Dat is toch haar gewoonte niet.

SERAFIEN.

Dat is nu een nieuwe misrekening, meester!

FOCKENTEYN.

God beware, Serafien! Al moesten we den hee-

len nacht werken, het zal toch niet meer gebeuren, dat de *Standaerd* niet op den gewonen dag verschijnt. Nu vooral niet, nu de *Standaerd* zijn gouden jubeljaar gaat vieren. Dat is ééns gebeurd sedert het blad bestaat, maar nooit meer, nooit meer, niet waar Serafien?

SERAFIEN.

Al moesten wij den heelen nacht opblijven, meester. . . . Al de schuld ligt toch aan Meneer Alfred.

FOCKENTEYN.

Zwijg me van hem, Serafien, Aan u mag ik dat wel zeggen, maar ik heb me totaal in hem vergist.

SERAFIEN.

Alsof ik dat al niet wist van toen hij hier pas binnen was.

FOCKENTEVN.

Hij helpt me bijna in niets, noch in de drukkerij, noch in den *Standaerd*. Zelfs voor hetgeen hij tegen mijn wil in de gazet heeft ingevoerd, voor dat sportnieuws, dat hij ons nu wekelijks doet geven, zelfs daarvoor zorgt hij niet eens zooals 't behoort. . . .

SERAFIEN.

Ja, dat moest er ook nog in, dat nieuws over

balschoppers en doodrijders, in onze oude, deftige gazet. . . . Dat was de vooruitgang, de nieuwe geest, zegde hij. . . .

FOCKENTEYN.

Ik deed het, Serafien, om hem plezier te doen. . . .

SERAFIEN.

't Was alleen een voorwendsel voor hem om maar altijd meer en meer uit te loopen. . . .

FOCKENTEYN.

Ha! De jonkheid van onzen tijd! Ware hij niet de man van mijn dochter, ik zou wel maatregelen nemen, Serafien. . . . Maar doe ik hem leed, dan doe ik háár leed. . . . (*Tot Monica, die weer binnenkomt*) Wel, Monica, ziet ge ze niet meer? (*Serafien begint de papieren op de schrijftafel te onderzoeken*)

MONICA.

Neen. Ze zal zeker een zijstraat ingeslagen zijn. . . .

FOCKENTEYN.

Waar is ze heen? Zal ze lang wegblijven?

MONICA.

Daar heeft ze me niets van gezeid.

FOCKENTEYN.

Dat is toch heel buiten haar gewoonte.

(Monica gaat bij de tafel zitten. Wil kousen stoppen. Is onrustig. Kijkt herhaaldelijk naar uurwerk)

't Is toch lastig met Alfred, dien wij nooit zien, als wij hem noodig hebben. . . .

MONICA.

Is 't voor de gazet, dat ge hem noodig hebt. Och, dat Serafiën de schaar neemt en wat uit andere gazetten knipt. . . . Dat is toch zoo geen heksenwerk. . . .

FOCKENTEYN.

Halt, Monica! Niet spreken over dingen, die ge niet kent. Vooraleer te knippen moet ge toch weten wát er geknipt moet worden, wát de menschen lezen willen. En de stadsnieuwsjes, en de marktberichten en de aankondigingen, die de *Standaerd* geeft, kunnen wij die ook knippen?

SERAFIËN.

Geef haar al die uitleggingen niet, meester! —

Hier liggen toch al de marktprijzen van verleden Zaterdag....

FOCKENTEYN.

Waarom zijn die nog op de drukkerij niet?

MONICA.

(Zich beijverend om Alfred te verontschuldigen)
Wel omdat de marktmeester ze nog maar vandaag gebracht heeft....

FOCKENTEYN.

Zijn de cijfers nagezien?

SERAFIEN.

Ik ben daar juist mee bezig, meester. *(Lezend)*
Erwten 50 centiemen; boonen, 30 centiemen; wortels, 10 centiemen; aardappels, 8 centiemen, eieren, 1 frank 50 centiemen. *(Aarselt wat)*

Daar hebt ge 't weer.... Is dat nu een drie of een vijf? Boter.... 3 frank 10 of 5 frank 10? Wat is het nu?

FOCKENTEYN.

Kijk goed, Serafien! Toen mijn oogen nog klaar zagen, geraakte ik ook nooit uit het schrift van

dien man. Kijk goed. Wij moeten onze lezers nauwkeurig inlichten....

SERAFIEN

Ik kijk mijn oogen uit, meester, maar ik geef het op....

FOCKENTEYN.

Monica, weet gij juist wat de boter Zaterdagging?

MONICA.

De boter? Wij hebben ze 3 frank 20 betaald....

SERAFIEN.

Dan zal 't hier ook wel een 3 zijn....

MONICA.

(*Spottend*) Dat spreekt toch van zelf.... Nog nooit is de boter 5 frank den kilogram geweest.... Waar zouden we heen gaan?

FOCKENTEYN.

Zet dan maar 3 frank, Serafien....

MONICA.

Ik zal ook mogen zeggen, dat ik den *Standaard* help opstellen.

Caritate.

SERAFIEN.

(Gepikeerd) Ik vat u, Monica! 't Is goed, 't is goed....

MONICA.

Hebt ge me nog noodig? Ik zou even tot bij Meneer Walter moeten aanloopen, even den hoek om....

FOCKENTEYN.

Nù een boodschap? Dat is niet mogelijk.... Wie zou er naar den winkel zien terwijl wij hier bezig zijn?

MONICA.

Serafien zal wel....

FOCKENTEYN.

In 't geheel niet.... Serafien kan ik geen seconde missen.. Zoudt gij ook willen, dat wij morgen weer niet op tijd kunnen verschijnen?

MONICA.

Och, zouden de menschen er nu zooveel bij verliezen of ze wat vroeger of wat later lezen, dat er iemand overreden is of zijn been gebroken heeft of wat weet ik al?....

SERAFIEN.

Daar hebt ge weer 't onverstand.... De menschen wachten op den *Standaerd* als op hun dagelijksch brood....

FOCKENTEYN.

Stel uw boodschap wat uit, Monica, er staat hier te veel op het spel....

MONICA.

(*Zenuwachtig*) Ik kan niet.... Ik kan niet.... Er staat voor mij ook veel op het spel.... Dadelijk ben ik terug....

(*Af langs straatdeur*)

VIJFDE TOONEEL.

FOCKENTEYN — SERAFIEN.

SERAFIEN.

Dat is nog al durven, dat....

FOCKENTEYN.

Wat gaat er om met haar? Wat kan er voor haar op het spel staan?

SERAFIEN.

Onbeschaamdheid, meester, anders niet. (*Nieuwe papieren te voorschijn halend*) Hier vind ik de berichten van de herbergiers, die prijskampen inrichten. Ei, dat valt mee!... Er zijn er bijzonder veel vandaag... Holala! Wij gaan daar ten minste een kolom en half mee vullen....

FOCKENTEYN.

Goed zien of al die herbergiers geabonneerd zijn....

SERAFIEN.

Dat spreekt van zelf, meester. Ze zouden te veel lachen, zoo van de reclame gebruik te maken zonder abonnement....

FOCKENTEYN.

Natuurlijk, maar 't is toch nog gebeurd....

SERAFIEN.

Met Meneer Alfred, niet met mij!... (*De papieren doorlopend, vlug lezend*) Bij Antheunis, prijskamp op de pasbaan....; bij Jordens op de wilde baan....; bij Van Eenoo op den Brusselschen biljart....; bij Verbeeck, gezeid den Turk, prijskamp voor Saksische kanarievogels....; bij Coeterick voor achterjaarsche duiven....; bij Jamees prijskamp met de balpijp.... Ze zijn alte-

maal geabonneerd, meester.... Van Zijpe, prijskamp voor blinde vinken.... Die Van Zijpe, is dat niet die slechte betaler?.... Is hij in orde met zijn laatste half jaar?....

FOCKENTEYN.

Dat weet ik niet zeker. Laat er hem in elk geval maar bij. 't Is Meneer Alfred, die zich met de laatste ontvangsten heeft bezig gehouden.

SERAFIEN.

O, trekt hij zich dat wel aan? (*Nieuwe papieren nemend*) Hier ligt nog een lange aankondiging voor een verkooping van vruchten op stam door den notaris Feytens....

FOCKENTEYN.

Wat? En die ligt hierbij op gevaar af van vergeten te geraken? O, die slordigheid gaat te ver.... Feytens, onze beste klant....

SERAFIEN.

't Is een schande! Ja, zóó kan Meneer Alfred den *Standaerd* wel ten onder krijgen.... Ge weet, hij beweert, dat de *Standaerd* moet uitbloeden, het niet volhouden kan tegen onze concurrenten....

FOCKENTEYN.

Dat zullen we zien! Dat zullen we zien! Ten onder gaan? Die blufgazetten gaan ten onder, niet ons blad— *De Nieuwsbode* is gevallen, *De Koe-rier van 't Vrije* is gevallen, maar *De Standaard* blijft recht, zeg ik.... Zoo lang ik er ben, blijft hij recht.

ZESDE TOONEEL.

DE VORIGEN — MONICA — ANNAERT.

(*Monica en Annaert, oud, sukkelachtig man in politiekleedij, op langs de straatdeur*)

MONICA.

Hier ben ik al terug en ik breng u nog een hulp mee.... Ga binnen, Annaert.

FOCKENTEYN.

Wel Annaert! Is er wat, dat ge nog zoo op 't onverwachts komt?

ANNAERT.

Ja, Meneer Fockenteyn. Ik heb een nieuwsje opgevischt, dat zeker nog in de gazet voor morgen moet komen....

FOCKENTEYN.

Schrijf op, Serafien.

ANNAERT.

Gisteren heb ik u ernstige tijdingen aangebracht; een hondje overreden, een jongen in 't water gevallen en een diefstal met inbraak. . . . Drie nieuwsjes, niet waar? Nu heb ik er een plezierig. . . . Wilt ge maar schrijven, Serafien? Ik heb het in mijn hoofd zoo al wat opgesteld. (*Dicteerend*) „Op Donderdag laatstleden werd in de welgekende herberg *Den Roskam*, bij Petrus Blankaert in de Bakkerstraat. . .

SERAFIEN.

Is die geabonneerd, meester?

FOCKENTEYN.

Blankaert? Ja, ja. . . . Zijn vader was 't al.

ANNAERT. (*Voortdicteerend*)

Een partij kaart gespeeld door de genaamden D'Hondt, Den Haese, Snoeck en De Blicck. De partij duurde van 8 tot 11 uren goed geteld. D'Hondt ging met Snoeck en Den Haese met De Blicck. De twee eersten hebben van het begin tot het einde gewonnen zonder onderbreking." En schrijf er nu nog dit bij. . . . dat is juist de geestigheid, ziet ge. . . . (*Dicteerend*) „Dat men nu nog zegge alsdat D'Hondt, Den Haese niet vangt en dat de Snoeck, De Blicck niet vreet!"

SERAFIEN.

Bravo, Annaert! Dat is een goeie. . . . Daarmee zal er gelachen worden. . . .

ANNAERT.

(*Zelftevreeden*) Ik doe mijn best, niet waar, Meneer Fockenteyn?

FOCKENTEYN.

Ja, Annaert, wij zijn tevreden over u.... Nu zullen we al die copij maar dadelijk laten zetten.... *De Standaard* blijft recht, Serafien....

SERAFIEN.

Ja Meester. — Mag ik nog een oogenblikje dien brief nazien?

FOCKENTEYN.

Ja, ja, doe maar.... Ik breng de rest naar de drukkerij.... (*Neemt de papieren op en wil gaan. Annaert houdt hem tegen*)

ANNAERT.

Kan ik nu betaald worden, Meneer Fockenteyn? Ik heb het zoo noodig....

FOCKENTÉYN.

(*Bij de deur links, zich omkeerend*) Wel, man, hoe was ik dat vergeten? Vier nieuwtjes, niet waar? Dat maakt veertig cent.... Wacht.... Och, ik heb niets op zak.... Geef hem zijn veertig cent, Monica, en zijn druppel Franschen....

ZEVENDE TOONEEL.

DE VORIGEN MIN FOCKENTEYN.

MONICA.

(Naar geld zoekend en tellend, daarna een druppel inschenkend) Hier, Annaert....

ANNAERT.

Maar Meneer vergist zich.... 't Is niet veertig cent, dat ik hebben moet, maar veel meer, veel meer.... Meneer Alfred heeft mij in geen acht weken betaald.... Hij stelde mij altijd uit.... Ik vond het wel goed.... Maar nu wordt het te veel.. Ik heb ook mijn lasten, en een politicagent is niet rijk.... Volgens mijn rekening (*Hij haalt een papiertje uit zijn vest*) heb ik al 14 frank te goed.... Zou Meneer dat niet eens willen nazien?.... Daar kon ik goed gebruik van maken thuis....

MONICA.

(*Verveeld*) Waarom wacht ge zoo lang?....
Waarom laat ge dat zoo hoog oploopen?

ANNAERT.

Meneer Alfred is niet altijd gemakkelijk....
Niet altijd beleefd zelfs.

SERAFIEN.

(Die gedurende het voorafgaande een brief heeft opgenomen, dien hij met groote verrassing leest) Geef mij hier uw rekening, Annaert. Ik zal er voor zorgen, dat ge morgen betaald wordt. . . . Meneer heeft nu te veel rond zijn ooren, anders bracht ik het onmiddellijk in orde. . . . Maar morgen zeker. . . . Hoort ge?

MONICA.

Bemoei u daar liever niet mee, Serafien! Meneer Alfred weet wel wat er hem te doen staat. . . .

SERAFIEN

Ik bemoei er me zeker mee. . . . Er gebeuren hier dingen, waar Meneer Fockenteyn moet klaar in zien. . . . Uw Meneer Alfred knoeit, zeg ik, hij knoeit. . . . 't Is niet de eerste maal, dat ik zoo wat ontdek. . . . Tot nogtoe heb ik gezwegen, maar nu spreek ik. . . . Hij knoeit, zeg ik. . . .

MONICA.

Houd uw mond, gij. . . . Ge raaskalt. . . .

ANNAERT.

(Die teekens van instemming heeft gegeven bij Serafien's woorden) Er is toch iets, dat ik mij

al afgevraagd heb, juffrouw Monica.... Waar haalt Meneer Alfred het geld? Waar haalt hij het?... Hij verteert het dapper....

MONICA.

Wat weet gij daarvan?

ANNAERT.

Ik weet veel, juffrouw Monica.... Meer dan wie ook in de stad.... Neem het me niet kwalijk.... Ik ben toch wel van de nachtpolitie.... Wilt ge met me meekomen? Ik zal u brengen waar Meneer Alfred zit met een heele bende pierewaaiers van zijn soort.... Daar zult ge zien wat hij verspeelt, verkwist en verbrast.... Daar zult ge de vrouw zien, die zijn vrienden Madame Alfred heten en die hem wat kost!.... Dat zegt u genoeg, juffrouw Monica....

MONICA.

Dat zegt mij alleen, dat gij een lastertong zijt.... Daar is geen woord van waar.... Ge zijt nijdig om die centen....

ANNAERT.

O, zóó ben ik niet, neen, neen.... 't Is zoo waar als ik hier sta.... Ik wil er eed op doen....

SERAFIEN.

Ik geloof u, Annaert, ik geloof u Maar wees gerust wat u betreft, morgen is alles in orde

ANNAERT.

(*Opstaande*) Ik dank er u voor Een politieagent is toch geen rijk man, niet waar? Elk zijn goeien dag (*Af*)

ACHSTE TOONEEL.

MONICA — SERAFIEN.

SERAFIEN.

(*Zijn papieren opnemend*) En gij, gij zoudt u moeten schamen iemand als dien Alfred te verdedigen Gij weet dat hij verkeerd doet, dat hij bezig is met hier alles omver te halen Hier vind ik nog een brief waarbij betaling van rekeningen wordt gevraagd en ik weet, dat die rekeningen al lang betaald moeten zijn Meneer Fockenteyn laat zijn leveranciers zoo niet wachten Daar zit uw Alfred weer achter Hij knoeit hier, zeg ik u Maar nu zal ik spreken . . .

MONICA.

't Is alles laster en leugen wat ze vertellen. Gij spant allen samen tegen hem. Niemand van u kan hem lijden. Ik sta hier alleen voor hem tegen u allen. . . .

SERAFIEN.

Dat hij ten minste doe wat hij doen moet. . . .

MONICA.

Ja, hij had daar met u ook moeten zitten zeuren en zaniken over die gazet. . . . Gij speelt uw kinderspel en God weet wat ons boven het hoofd hangt. . . .

SERAFIEN.

Ja, God weet het, Monica. Gij spreekt uw angst uit, ondanks u zelf! (*Wil gaan*)

NEGENDE TOONEEL.

DE VORIGEN — FOCKENTEYN.

FOCKENTEYN.

(*Op deur links*) Ze zijn al goed aan den gang. . . . We zijn gered, Serafien. . . . (*Hem lachend op den schouder kloppend*) De Standaerd blijft recht, Serafien. . . .

SERAFIEN.

We hopen het, meester....

FOCKENTEYN.

We wèten het zeker Serafien.... (*Serafien af links*)

TIENDE TOONEEL.

FOCKENTEYN — MONICA.

(*Monica heeft weer werktuigelijk haar stopwerk opgenomen*)

FOCKENTEYN.

Waar mag Madeleine wel blijven? Ze gaat toch nooit uit zonder te zeggen waarheen....

MONICA.

Ik weet niet wat er is met haar, ze doet zoo vreemd sedert eenige dagen....

FOCKENTEYN.

Zoo vreemd? Hozoo? Ik heb daar nog niets van gemerkt....

MONICA.

Ge zijt ook heele dagen alleen met de gazet bezig.... Al uw gedachten staan daarop en ge merkt niet eens wat er hier in huis gebeurt....

FOCKENTEYN.

(Ook onrustig wordend) Wat gebeurt er hier in huis? Met Madeleine?

MONICA.

Och, ik weet zelf niet wat.... Ik voel me alsof er ons een ongeluk te wachten stond....

FOCKENTEYN.

Spreek toch duidelijk.... Wat is er?

MONICA.

Ik weet het niet, ik weet het niet....

FOCKENTEYN.

Jawel ge weet het.... Waarom hebt ge straks gezegd: „er staat hier ook veel op het spel....”
Waarom moest ge daar zoo in één jacht naar Meneer Walter toe?

ELFDE TOONEEL.

DE VORIGEN -- MADELEINE.

MONICA.

(Als de winkelbel overgaat, kijkt ze haastig naar de winkeldeur) Daar is ze eindelijk. . . . (Madeleine komt met wankelenden stap, ontdaan en bleek binnen. . . . Ze zoekt sprakeloos steun op stoelen en tafel. . . . Ze poogt zich goed te houden, doch haar krachten falen. . . . Monica houdt zich wat op het achterplan, alsof ze niet goed weet wat te doen).

FOCKENTEYN.

Madeleine! Waar komt ge vandaan? Wat is er met u?

(Madeleine antwoordt niet, drukt haar zakdoek tegen den mond als om te beletten, dat ze aan 't snikken zou vallen. Poos.)

FOCKENTEYN.

Maar spreek toch. . . . Uw zwijgen maakt me angstig. . . . Wat is er, Madeleine?

MADELEINE.

(Met veel moeite sprekend) Er is niets, vader, niets. . . .

FOCKENTEYN.

Er is zeker iets.... Ik hoor het in uw stem, kind.... (*Teeder*) Kom, mag uw oud vaderken het niet weten?.... Heeft zijn Madeleineken geheimen voor hem?

(*Madeleine valt hevig aan het snikken. Fockenteyn vat haar de hand*) In Gods naam, kind, wat hebben ze u gedaan?

MONICA.

Toe, Mevrouwkje, bedaar.... bedaar.... (*Doet Madeleine's hoed en mantel af*).... Maak het u gemakkelijk.... 't Is wat overspanning.... Zet u rustig, hier.... 't Zal overgaan.

FOCKENTEYN.

Laat haar, Monica, laat haar.... (*De armen om Madeleine legend*) Mij zal ze zeggen wat het is.... Niet waar, mijn lieveling?.... Wat hebben ze u gedaan?

MADELEINE.

Ik had me willen goed houden, vader.... Ik had willen sterk zijn.... Ik had het bij me zelf gezworen.... Maar ik kàn niet.... Vraag me niets, vader, niets, niets.... En laat me zoo weenen, uitweenen bij u....

FOCKENTEYN.

Maar spreek toch, Madeleine, ge maakt me zoo bang.... Wij tweeën begrijpen elkaar toch? Wij zijn toch altijd goeie vrienden geweest....

MADELEINE.

(*Kust hem*) O, vaderken, ik ben zoo ongelukkig.... Zoo diep ongelukkig....

FOCKENTEYN.

Er is wat met Alfred, ik voel het....

MONICA.

(*Wil tuschen beiden komen*) Och, Meneer, maak Mevrouwtje toch niet zenuwachtiger.... Ze heeft rust noodig.

FOCKENTEYN.

Niet tusschenkomen, Monica.... Gij zijt hier vreemd.... Gij gevoelt niet met ons....

MONICA.

(*Verrast wijkend*) Maar, Meneer, ik miszeg toch niets....

FOCKENTEYN.

Wat heeft hij u gedaan, Madeleine? Ik wil het weten....

MADELEINE.

Willen weten? *Waaróm* heb ik het zelf willen *wéten*? *Waaróm* heb ik het zelf willen *zien*? Nu is alle waan onmogelijk Ik ben niets meer voor hem, niets

MONICA.

Ge dwaalt, Mevrouwkje, ge dwaalt

MADELEINE.

(*Hartstochtelijk*) Ik heb het gezien, Monica, met mijn eigen oogen Ik heb hem gezien bij die andere, bij die slet, die hij boven mij verkiest

FOCKENTEYN.

Neen, Madeleine, ge hebt u vergist! Zoo slecht kan een mensch toch niet zijn

MONICA.

Ja, zéker heeft ze zich vergist

MADELEINE.

Hij heeft tot me gesproken, Monica, met eigen mond. Vol nijd en drift beet hij me toe, met haat in de oogen: „Wat loopt ge mij achterna? Wat rècht hebt gij op mij?” En toen, toen (*Opnieuw snikkend*) O, vaderken, ik mag het u niet zeggen

FOCKENTEYN.

(*Sussend. Haar beschermend omvattend*) Stil, stil, Madeleine.... Ge zijt bij uw vaderken.... Laat ze komen die slechte menschen.... Wij zijn bijeen.... Geen zal u raken.... (*Brusk tegen Monica*) En gij hebt ons dat aangedaan.... Gij hebt Madeleine met zoo iemand laten trouwen en ge hebt niets gezegd.... O, foei! foei!

MONICA.

Hij is niet slecht, Meneer Fockenteyn, ik zweer het! Verdwaald is hij, zoo hij dergelijke dingen doet. Ik herken den jongen niet meer. God weet wat er met hem omgaat.... O, hij moet booze vrienden hebben, die hem meesleepen! Alfred is zwak, anders niet dan zwak.... Zoo hij slecht heeft gehandeld, geloof me, dan is het niet uit zich zelf.... Hij zal berouw hebben, bitter berouw om alles wat er gebeurde....

TWAALFDE TOONEEL.

DE VORIGEN — ALFRED.

(*Alfred komt opgewonden, uitdagend binnen*).

MONICA.

(*Gaat dadelijk op hem toe*) Alfred, zijt ge van uw zinnen beroofd? Wat richt ge toch uit?....

ALFRED.

(*Monica van zich afstootend en op Madeleine toe gaande*) Laat me. . . . (*Tot Madeleine*) Welnu, zeg me nu, wat ge te zeggen hebt! Waarom loopt ge mij achterna? Waarom bespiedt ge mijn gangen? Dat duld ik niet. . . . Van niemand duld ik dat. . . . En van u nog het minst van al. . . .

FOCKENTEYN.

Achteruit! Raak haar niet aan. . . . *Mijn* dochter is ze. . . . Niemand mag haar aanraken. . . . O, slecht, slecht mensch, hoe hebt ge ons bedrogen. . . .

ALFRED.

Komaan! Zanik nu niet, gij oude sufferd! Tot h \ddot{a} ar is het, dat ik spreek. (*Grijpt Fockenteyn ruw bij de hand en wil hem wegtrekken om Madeleine te naderen*).

MADELEINE.

(*Eensklaps vastberaden en flink voor Alfred tredend. Spreekt met bijzondere klem, zoodat Alfred een oogenblik onthutst een paar stappen achteruit gaat.*) Neen! Dat niet! — Mij hebt ge gebroken, getrapt. . . . en ik heb mij gebukt en geschreid. . . . Maar nu ge u niet schaamt ook de hand aan mijn vader te slaan, zweept ge alle zwakheid uit me weg. . . .! De maat is vol. . . . Tusschen ons is

het uit nu Uit voor altijd! Gij zult uw wegen gaan, ik volg de mijne

ALFRED.

(Cynisch) Nu zijn we het toch voor de eerste maal eens met elkaar

MONICA.

Denk wat ge zegt, Alfred!
God! God! En meneer Walter, die maar niet komt!

ALFRED.

Laat die er maar buiten! Ik breek zelf de boeien, waarin ik mij zoo dom liet kluisteren! Ik ruk me los uit dat enge hok hier! Ik heb genoeg van die bekrompenheid, dat pieteren en ploeteren. Het leven wil ik, het volle leven Ik verafschuw, ik haat u, poppen van deugd, poppen van verveling

FOCKENTEYN.

(Bevend, ten zeerste ontroerd) Geef mij den huis-sleutel terug, gij hebt het recht niet hem langer te behouden Geef hem terug en ga weg ga weg van hier De booze werkt in u!

ALFRED.

(De sleutel op de tafel gooiend) Daar hebt ge

uw sleutel weer. . . . En sluit nu voor altijd de deur achter mij, voor altijd. . . . Ik zet geen voet meer hier in uw gevangenis. . . . (*Hij wil gaan. Monica houdt hem tegen.*)

MONICA.

(*Angstig verwijtend*) Wilt ge wel zwijgen, booze, stoute jongen! Wilt ge wel blijven en al die leelijke woorden herroepen!

ALFRED.

Ik herroep niets!

MONICA.

Na, na, na. . . . Geen drift, geen drift. . . . Zeg, dat ge spijt hebt over al wat ge hebt gedaan. (*Alfred bekijkt haar spottend*) Zult ge 't zeggen, ja of neen?

ALFRED.

Spreek zoo met kinderen, Monica!

MONICA.

Een kind *zijt* ge, een boos, onverstandig kind. . . . (*Tot Madeleine*) Heb gij meer verstand, Mevrouw-tje! Vergeef het hem. Hij weet niet wat hij doet. Vergeef het hem! Gedenk, Mevrouw-tje, dat er een liefde is, die alles vergeven moet. . . .

DERTIENDE TOONEEL.

DE VORIGEN — WALTER.

MONICA.

(Zoodra ze den belslag hoort richt ze zich tot de winkeldeur) O, Meneer Walter, kom toch, kom toch.... Alfred wil weg.... Ze willen scheiden.... Doe hen toch begrijpen dat ze dat niet mogen.... Naar mij luisteren ze niet.... Gij zijt nog mijn eenige toevlucht.

WALTER.

(Bekijkt vragend zijn broeder en Madeleine)
Wat is hier gebeurd?

MADELEINE.

(Met waardigheid en kalmte). Ik ben het, Meneer Van Gerven, die uw broeder gezegd heb, dat ik mijn leven van het zijne scheiden wil. *(Poos)*

WALTER.

Zoo dat besluit van u komt, Madeleine, dan is wel het ergste gebeurd....

MONICA.

Alles kan nog bijgelegd worden....

WALTER.

Ik weet aan wien de schuld ligt, Monica

ALFRED.

(Bitsig) Natuurlijk weet hij het weer! Welnu ja, de schuld is aan mij, de gewilde schuld, de gezochte schuld!

MADELEINE.

(Tot Walter) Zoo ge nog wat te zeggen hebt, zeg het aan uw broer alleen Ik verkies voor mijn ouden vader en voor mij bij uw onderhoud niet aanwezig te zijn Kom, vader

FOCKENTEYN.

(Bevend, gebroken, de armen om Madeleine) Ik wist niet, dat menschen zóó slecht konden zijn
(Af met Madeleine).

VEERTIENDE TOONEEL.

MONICA — WALTER — ALFRED.

MONICA.

Maar houdt ze toch tegen, Meneer Walter

WALTER.

Er is niets meer tegen te houden.... Wat gebeuren moest is gebeurd.... Niemand kan dat nog herstellen.... (*Monica begint te weenen*).

WALTER.

(*Tot Alfred*) Dat is dus mijn loon voor hetgeen ik voor u deed?....

ALFRED.

(*Cynisch*). Wat deedt ge voor mij? Mij uithuwelijken aan de eerste vrouw de beste.... om van mij af te zijn.... (*Walter wordt hevig geschokt, wil spreken, doch houdt zich plotseling in*). Neen? Is het zoo niet? Waarom deedt ge 't dan?

WALTER.

O ja, verwijt mij maar, dat ik u aan dat huwelijk met Madeleine hielp.... 't Is de verdiende straf voor die misdadige zwakheid, die ik voor u beging.... Telkenmale ik uw vrouw zag met haar goede gelaat, geteekend door het verdriet, waarvan ik de oorzaak maar al te goed kende, voelde ik de wroeging van den schuldige.... Ik draag de verantwoordelijkheid van haar gebroken illuziën.... van alles wat gij haar hebt aangedaan....

O, ik had haar toen moeten spreken, haar toen moeten waarschuwen.... Ik had niet mogen luis-

teren naar mijn domme hart, dat mij al dat onherstelbare kwaad deed stichten....

MONICA.

Wat met het hart wordt gedaan kan niet slecht zijn, Meneer Walter....

WALTER.

Kom er nu niet meer tusschen, Monica.... Naar u luister ik niet meer.... Nu is mijn hart van steen....

ALFRED.

(Cynisch) Nu spreekt ge eerst waarheid....

WALTER.

Het raakt me niet meer wat ge nog zegt.... Ik laat u los, los voor altijd.... Ik heb u geholpen meer dan de banden van het broederschap het van mij konden vergen, doch nu zou ik me zelf onteeren, indien ik nog langer uw egoïsme en uw gewetenloosheid hielp al wat goed en edel is tot puin te slaan.

MONICA.

(Hartstochtelijk) Spreekt zóó een broeder tot zijn broeder! Alfred is de schuldige niet! Zij is het, die harteloze vrouw, die hem nooit heeft lief-

gehad. O, zulke vrouwen begrijp ik niet!... Is dat liefde?... Had ik een man, den slechtste onder de slechtsten, een man, die mij kwelde, die mij sarde, die mij sloég...nóg zou ik hem niet verlaten... Alfred heeft gelijk, dat is geen vrouw voor hem!

WALTER.

Zwijg, Monica! Ge hebt nu kwaad genoeg bedreven! Ge zijt een dier zwakken, die in de wereld meer kwaad stichten dan de boozen... Werp zijn schuld niet op die vrouw, wier schoenen hij niet waardig is te ontbinden.

ALFRED.

(Spottend) Wat een vuur!
(Walter werpt een misprijzenden blik op Alfred).

MONICA.

(Heeft gedurende dien uitval haar mantel van den kapstok genomen en aangehaakt) Dat is nu de broer, die spreekt. Hij doet het zoo goed als de vrouw! Ze begrijpen elkander best! Menschen zonder hart zijt ge alle twee! *(Legt Alfred den arm om de schouders. Met dweepende hartstocht.)* Kom, Alfred, wij blijven niet bij die slechte menschen... Ik ga met u mee... Er is toch iemand in de wereld die van u houdt... Mij krijgen ze van u niet los, Alfred... Laat ze zeggen, dat

ge slecht zijt, dat ge onwaardig zijt, ik geloof het niet, Alfred.... Ik roep het voor God en de menschen, ik geloof het niet!.... Kom, wij zijn de besten, in al onze ellende de besten.... Ik kan nog werken voor het kind van mijn meesters.... Ik heb meer donkere dagen gekend.... Kom, Alfred, wij bevrijden ons voor goed.... Kom....

ALFRED.

(Gaat met Monica. Spottend tot Walter:) En zoo ge er zin in hebt haar schoenen te ontbinden.... mij is 't goed! *(Cynisch lachend af met Monica. Belslag aan de straatdeur.)*

VIJFTIENDE TOONEEL.

WALTER — MADELEINE.

(Poos. Walter blijft besluiteloos, weet niet of hij heengaan zal of Madeleine roepen)

MADELEINE.

(Op deur links) Vind ik u nog hier, Meneer Van Gerven? — Toen ik de bel hoorde, dacht ik, dat gij met uw broer waart heengegaan.

WALTER.

Monica is met hem gegaan...

MADELEINE.

Is zij hem gevolgd? Voor goed?

WALTER.

Zoals de hond zijn meester volgt.

MADELEINE.

Dan is het hier weer gelijk vroeger....

WALTER.

Niet heelemaal, Madeleine.... Er is veel gebroken en veel gewond.... Bij mij was het de dood van Lize, die mijn leven ontredderde.... Bij u is het erger nog.... Ik heb medelijden en wroeging, Madeleine.... Ik kan van hier niet gaan, zonder u te vragen of gij mij mijn schuld aan dat alles vergeven kunt.

MADELEINE.

Niemand heeft schuld hier.... De wegen van het leven zijn ondoorgrondelijk.... Het lot is sterker dan de menschen....

WALTER.

Ik heb wèl schuld, Madeleine.... De vernedering, de ontgoocheling, al het leed, dat gij hebt verduurd, alles komt op mij neder.... Vergeef het me.... Ik deed het uit zwakheid, mijn hart was sterker dan mijn verstand.... Vergeef het me....

MADELEINE.

Er is niets te vergeven. Ik herhaal het: niemand heeft schuld hier....

WALTER.

Mag ik u dan vragen, Madeleine, om waar gij ook steun of raad mocht noodig hebben, die van mij te willen aannemen.... Dat alleen kan wellicht mijn schuld verlichten....

MADELEINE.

Ik hoop sterk genoeg te zijn om de beproevingen, die God mij oplegt alleen te dragen....

WALTER.

Is dit uw laatste woord?

MADELEINE.

Dit is mijn laatste woord....

WALTER.

(Aarzelend). Mag ik u de hand nog geven?

MADELEINE.

(Reikt hem sprakeloos de hand) Ga nu, Meneer Van Gerven.

WALTER.

(Bekijkt haar bij het heengaan met een meewarigen blik. Af.)

(Madeleine gaat de straatdeur sluiten, komt in de kamer en valt snikkend op een stoel.)

ZESTIENDE TOONEEL.

MADELEINE — FOCKENTEYN.

FOCKENTEYN.

(Komt angstig, aarzelend de kamer binnen)
Zijn die slechte menschen weg kindje?

DOEK.

DERDE BEDRIJF.

In het Godshuis „De Pelikaan”. Eenvoudige kamer. Witgekalkte muren met langs beneden breed, zwartgeteerden boord. In den achtermuur een breed raam, dat de twee derden van den muur inneemt. Door het raam ziet men de besneeuwde stad, gevels, dakvlakken, torenspitsen. Voor het raam een trede, zoo breed als het raam zelf. Op de trede stoel en kantwerkkussen op voet. Het raam is op halve hoogte voorzien van gordijntjes. Boven het raam aan den muur plank met borden. Links, naast het raam, slingerklok. Rechts naast het raam, plaat met heilige.

Links, voorplan, kastje waarop O. L. V. beeld, allerlei vaasjes en kopjes, beloken hofje, papieren bloemen, twee kandelaars met lange kaarsen, een glas wjwater met palmtakje. Tweede plan, deur.

Rechts, voorplan, Leuvensche kachel onder schouwmantel. Tweede plan, deur met trapje op. Tusschen de stoof en de deur hangt een kruisbeeld.

Bij de stoof stoelen en armstoel met zwart rugkussen. In het midden, tafel en stoelen. Op een der stoelen ligt een kapmantel.

*Buiten schijnt een heldere winterzon, die schuin-
sche stralen in de kamer werpt.*

EERSTE TOONEEL.

PALMYRE — SEVA — PITO.

(Seva waakt bij de stoof op een keteltje bouillon. Palmyre en Pito komen, nieuwsgierig rondkijkend, langs deur links binnen.)

PITO.

(Den reuk van den bouillon opsnuivend) Ei! Wat riekt dat lekker... Zoo'n fijn soepluchtje hebben we in 't godshuis in geen jaren opgesnoven.

PALMYRE.

Waarachtig! Ik rook het al in de gang, en ik zei toen tegen Pito: „Pito, we moeten eens binnen bij Monica om te zien voor wien ze daar aan 't koken en smooken is!...”

SEVA.

(Ontstemd) Dat doen nieuwsgierige moeials, Palmyre.

PITO.

God, Seva! Wat gaat uw pannetje zoo ineens aan 't kussen! We doen toch geen kwaad met hier eens binnen te komen....

SEVA.

Ge doet kwaad met overal uw neus in te steken en dan op andermans kap allerlei booze praatjes in 't couvent rond te strooien.... Ge zijt er op gekend, allebei!

PALMYRE.

Toe maar, Seva! Geneer u niet! — We vertellen maar wat we zien.... (*Hatelijk*) En we zien, dat die Monica, met wie gij zoo dikke vrienden zijt, allerlei zonderlinge gebruiken in 't godshuis invoert.... Ze is hier niet meer dan een ander en ze moet zich aan den regel onderwerpen....

PITO.

Goed gesproken, Palmyre! Ze is zeker niet meer dan een ander al is ze nog zoo fier....

SEVA.

Wat hebt ge nu weer tegen haar in te brengen?

PALMYRE.

Er is hier gisteren avond een heer bij haar bin-

nen gekomen en hij is nog niet weggegaan. Durft ge 't loochenen?

SEVA.

Nu zijt ge toch uw zinnen kwijt! Waar is die heer? Er is niemand in huis. Monica zelf is uit. Ze vroeg me om op haar eten te letten.

PALMYRE.

Ik ben daar niet zoo zeker van, dat hier niemand thuis is.

PITO.

Ik ook niet.... *(Hij gaat door het sleutelgat van de deur rechts kijken.)*

PALMYRE.

Ik weet goed wat ik zeg. Toen ik gisteren avond naar de kapel ging om mijn rozenhoedje te bidden voor de zielezaligheid van de begiftigers der fundatie, zag ik een heer hier binnensluipen. En Pito heeft hem ook gezien, niet waar?

PITO.

Ja, Pito heeft hem gezien, en Pito heeft oogen als een kat, hij ziet nog in den donkere.

SEVA.

Praatjes, onnoozele praatjes.

PITO.

Ik heb Monica's deur gisteren beloerd en bewaakt tot de poortieresse de straatdeur op 't nachtslot zette.... En dezen morgen was ik al op den uitkijk van toen de straatdeur werd opengegendeld.... En ik zeg het u: die Meneer van gisteren avond is nog niet buiten gekomen.... weet ge dat wel, Seva?

SEVA.

Ik weet niemendal. Ik bemoei me met ander-mans zaken niet....

PALMYRE.

Ge zijt veel te leep, Seva, ge weet wel meer dan ge zeggen wilt. Toe, zeg het ons.... Wie is die heer? En wat doet hij hier?

SEVA.

Er is hier geen heer! Ik zeg het u nog, er is hier niemand thuis....

PALMYRE.

(*Snuffelend*) En ik riek tabak hier!

SEVA.

Pito's tabak natuurlijk. Zijn kleeren zijn er van doortrokken.

PITO.

Hoe durft ge 't zeggen! Sedert drie dagen heb ik geen pijp meer kunnen aansteken.... ik heb geen centjes meer om tabak te koopen.... Ik heb geen weldoeners lijk Monica, die haar het geld zoo maar brengen....

PALMYRE.

Goed, Pito, goed.... Weldoeners en de rest.... God weet hoe ze aan 't geld komt....

SEVA.

Wat bazelt ge van geld! Wie zou Monica wel-doen?.... Ze is een arme, verlaten sukkel....

PITO.

(Het deksel van het bouillonketeltje oplichtend. Spottend) Een arme sukkel, die zoo een soepje met vleesch koken kan.... Ha, ha, ha....

PALMYRE.

Een verlaten sukkel, die heeren ontvangt. Voor

wie eens een automobiël voor 't godshuis kwam staan....

SEVA.

Monica heeft noch vriend, noch maag, die haar helpt....

PITO.

En wie heeft haar hier dan een plaats bezorgd?

PALMYRE.

En wat doen de heeren in wier familie ze haar leven lang gediend heeft? Geven die haar geen geld? Ik ben niet zoo onnoozel, Seva, dat ik haar rekening niet zou kunnen maken. 't Is niet met de zes frank in de maand, die ze van 't bureel van weldadigheid trekt, en met hetgeen ze voor haar kantjes krijgt, dat ze de breeveertien kan uithangen. Ze leeft van de krijg, zeg ik.... En dat is tegen de regels van het couvent.... Wij zullen 't aan de gouvernante zeggen en aan de heeren van den raad....

SEVA.

Zie toch wat ge doet! Monica is zoo arm als wij en niemand steunt haar, integendeel! Ge weet toch, dat ze in oneenigheid uit haar laatsten dienst is weggegaan, omdat ze partij trok voor haren heer, den

jongsten zoon van haar eerste meesters, tegen zijn
VROUW. . . .

PITO.

O, ze wist wel wat ze deed. Ze is met hem mee-
gegaan en hij is 't die haar geld zendt!

SEVA.

Neen, van hem heeft ze geen hulp! Ze is wèl
met hem meegegaan en gedurende een paar maan-
den leefden ze wel samen op kamers, maar in haar
dwaze genegenheid voor dien jongen, die niet deu-
gen wilde, verteerde zij voor hem al de pennings-
kens, die zij gespaard had en gaf zij hem alles wat
zij bezat. . . .

PALMYRE.

(Ongeloovig spottend) Zoo vertèlt ze. . . .

SEVA.

En ze spreekt waarheid! Ze had een zilveren
kruisken met eenige schilfertjes diamant ver-
sierd, — ze bewaarde 't als een aandenken aan
haar eerste meesteres. . . . Dat was het laatste,
dat ze behield. . . . Maar op zekeren dag heeft
ze hem ook dàt gegeven. . . . Toen had ze niets
meer, niets. . . . En toen is hij weggegaan zonder
haar iets te zeggen, ver weg. . . . Ze heeft nooit
geweten waar hij was. . . .

PITO.

(*Ongeloovig spottend*) Praatjes.... Zoo dwaas zal een mensch nooit handelen als zij u vertelde....

SEVA.

Monica is geen mensch als gij en ik.... Ze meende, dat het haar plicht was het jongste kind van haar meesters bij te staan.... En dat heeft ze gedaan tot het uiterste.... Toen hij weg was heeft ze de bitterste armoede gekend.... Ze wilde weer uit werken gaan, maar haar afgesloofde lichaam liet haar dit niet meer toe.... Toen ging ze om haar nooddrift bedelen.... En toen ik haar zegde, dat het een schurk was, die haar dit had aangedaan, deed ze me zwijgen en verzekerde, dat het een ongelukkige was, van God en de menschen verlaten, en dat ik evenals zij den God van caritate moest bidden om zijn behoud en zijn terugkomst....

PALMYRE.

Wel, wel, Seva, ge spreekt gelijk een boek.... Maar ge denkt toch zeker niet, dat wij er maar dat van gelooven? Zoo Monica geen steun kreeg van den heer met wien ze weggegaan was, dan zorgde zijn broer toch voor haar. Hij is het toch, die haar hier in het couvent heeft gebracht.... Dat weet toch iedereen....

SEVA.

Ja, dat heeft hij gedaan. Maar meer heeft ze nooit van hem willen aannemen....

PALMYRE.

Och Heere! Ge zult er nog een heilige van maken als ge zoo voortgaat....

PITO.

't Is maar jammer, dat er al een heilige Monica is....
(*Pito en Palmyre lachen*) Hebt ge daar niet hooren hoesten?

PALMYRE.

Me docht ook.... daar achter die deur....
(*Wijst naar deur rechts en wil er met Pito heen gaan. Seva plaatst zich tusschen hen en de deur*)

SEVA.

(*Hefstig*) Ge hebt niets gehoord, zeg ik u! Achteruit! Daar binnen komt ge niet! Maak dat ge weg komt!

PALMYRE.

(*Tot Pito*) Ziet ge wel, dat ze hier iemand verbergen. Nu brengt ze 't zelf uit! Wat bekonkelen ze toch met hun tweeën?

PITO.

Ha! we wisten het wel! We gaan het vertellen in 't heele godshuis en aan de heeren....

SEVA.

Hier buiten! Leelijke menschen!

PALMYRE.

En we zeggen ook aan de heeren, dat uw Monica een ponk heeft.... ja, een ponk!

PITO.

En dat ze garen en lint verkoopt in 't geniep....

PALMYRE.

En dat ze durft schooien....

SEVA.

(Pito en Palmyre buiten drijvend) Gaat ge, of ge gaat niet? Leelijke menschen! *(Als ze buiten zijn grendelt ze de deur)* Daar! Zoo komt ge toch niet weer binnen....

TWEEDE TOONEEL.

SEVA — MONICA.

SEVA.

(Gaat onmiddellijk kloppen op de deur rechts)
Monica, Monica, doe open. Ze zijn weg.

MONICA.

Ik heb ze gehoord. Dank u, Seva.

SEVA.

Pas toch op, wees voorzichtig.... Ze gaan u aanklagen dat ge hier iemand verbergt.... Houd hem toch niet langer hier in het Godshuis.... Waarom doet ge dat toch?

MONICA.

(Hartstochtelijk) Laat ze zeggen wat ze willen.... Het kan mij niet meer schelen wat ze met me doen.... Nu ik mijn Alfred terug bij me heb, bekreun ik mij om niets of niemand meer in de wereld.... — Mag ik u nog wat vragen, Seva? Ge hebt nu al zooveel gedaan voor mij.... Loop tot bij Meneer Walter Van Gerven en tot bij Mevrouw Madeleine Fockenteyn — ge weet waar ze wonen, niet waar? — en vraag hun dat ze dadelijk tot hier zouden komen. Zeg hun, dat ik hun iets dringends, iets heel belangrijks meedeelen moet.

(*Seva trekt haar kapmantel aan*) Spreek niet van Alfred, misschien kwamen ze niet zoo ze wisten, dat hij terug was en bij mij!... ..Dring aan, bid, smeeik, doe al wat mogelijk is om ze hier te krijgen! Alfred wil ze beiden zien, hij moet hun wat zeggen.... Hij zal geen rust hebben voor ze daar zijn.... Breng ze hier, Seva.... God zal u loonen.

SEVA.

Ik zal 't pogen, Monica, maar zie toch wat ge doet hier in 't godshuis. Ik ben niet gerust over Meneer Alfred. Toen ik hem hier gisteren avond zag binnen komen was hij zoo krachteloos, zoo op, dat ik mij afvroeg of hij het nog wel een nacht zou uithouden....

MONICA.

Ja hij is zwak en uitgemergeld, de arme, doch hij heeft ook wat uitgestaan! Van toen hij me verliet werd zijn leven een kruisweg. De slechte vrouw, die hem meelokte met duivelsche macht, liet hem alleen, ver van hier, zonder eenig middel van bestaan.... Ach, wat al vernederingen heeft hij ondergaan, hij een kind van goeden huize!.... Honger en dorst, koude en ziekte hebben hem toen bezocht.... En nooit was hij heel sterk!.... Ze hebben hem een harden knak gegeven, die

harteloozen! O, ze verdienen niet hem nog te zien.... Maar hij wil het, Seva.... Ga ze halen.... Doe hem dat genoeg....

SEVA.

Maar indien hij eens stierf, hier in 't couvent....

MONICA.

Hij sterven? Nu hij weer bij mij is! Neen, Seva. Ik zal hem koesteren en verkwikken.... Hij zal leven bij mij.... Wij hebben elkaar te lang gemist om nu al gescheiden te worden.... Ga.... Doe wat hij vraagt.... Breng zijn broer en zijn vrouw hier. (*Seva af. Monica zet een armstoel naast de stoof, schikt een kussen tegen de rugleuning. Neemt een kopje uit de kast en vult het met bouillon*)

DERDE TOONEEL.

MONICA — ALFRED.

MONICA.

(*Terwijl Monica bezig is, komt Alfred op langs de deur rechts. Hij is zeer bleek, zijn oogen blinken koortsig. Er ligt een ascetisch-extatische uitdrukking op zijn gelaat. Zijn heele verschij-*

ning spreekt van armoede en uitputting. Hij stapt op de trede voor het raam en kijkt over de gordijntjes de straat op. Hij staat in het volle zonlicht. Monica ziet hem eerst na een poos).

MONICA.

God, Alfred! Wat doet ge nu? Vat daar toch geen koude bij het raam.... Kom, zet u hier bij de stoof....

ALFRED.

Laat me kijken, Monica.... Laat me dat alles eens weerzien.... De oude stad ligt daar zoo heerlijk, zoo stil en vreedzaam onder de sneeuw.... Alles is wit heinde en ver.... Alles wit en de zon legt er glanzen op.... En ginder gloeit de gouden wereldbol boven de Jeruzalemskerk als een sterre....

MONICA.

Kom, Alfred, vermoei u thans niet....

ALFRED.

Hier vermoei ik mij niet, Monica.... Hier is rust.... Voor ik hier binnentrad was ik het vervolgd, hijgende hartebeest, opgejaagd door de wilde honden van het wreede leven, maar hier is het veilig.... Gisteren nog huilde en

zweept de wind om mij, maar hier is het windstil. . . . — O, wellust van die stille kluize!

MONICA.

Arme, schamele kluize, veel te schamel voor u, Alfred, het kind van mijn meesters. . . .

ALFRED.

Spreek niet zoo, Monica. . . . Ik heb er andere gekend: vunzige logieskamers, wrakke zolders, naakte nachstasylen. . . . Uw kluize is mijn moederhuis, mijn paradijs, waar ik onwaardig was nog binnen te treden! (*Komt van de trede tot bij Monica*) Toen ik hier gisteren avond de deur open stak met bevende hand en u daar zag, over uw kantkussen gebogen, dorst ik u niet aankijken. . . . Gij hadt het recht mij hier weg te jagen, ik had u te veel gehoond, u te veel smarten aangedaan. . . . Maar gij hebt mij niet verstooten. . . . In liefde hebt ge mij opgenomen en geherbergd. . . .

MONICA.

Toen ik u zag binnentreden, Alfred, kwam er een groote vreugde over mij. . . . 't Was alles zaligheid in mij omdat gij mijn liefde eindelijk hadt begrepen.

ALFRED.

Uw liefde was het eenige, waaraan mijn ziel in haren nood zich nog vastklampen kon....

MONICA.

Nu ik dat weet, Alfred, ben ik rijk in mijn harte.... Ik dank u en zegen u om die vreugde... (*Zij streelt hem*) Mijn goede, lieve jongen, wat hebben ze u toch gedaan?

ALFRED.

(*Maakt afwijzend gebaar*) Spreek dààrvan niet, Monica.... Laten wij weer droomen van wat eens was in verre, verre tijden, toen mijn oogen nog den glans der onschuld droegen....

MONICA.

Zet u hier, naast me, en drink dit kopje.... 't Zal u goed doen, kom....

ALFRED.

't Is zoo wit daarbuiten als op den dag, dat ik mijn eerste communie deed.... Weet ge 't nog, Monica, hoe we 's morgens vroeg over de sneeuw naar de kerk trokken.. en hoe de klokken luidden, hoe 't alles licht en zang en orgelspel was in de kerk....

Caritate.

MONICA.

En hoe wij van toen af reeds één waren, Alfred, één in vreugde en leed.... Ons bindt een onverbreekbare band, Alfred.... Op den dag van uw moeders uitvaart heb ik het gezworen u een nieuwe moeder te zijn.... Gij zat sluimerend op mijn schoot in den hof, bij 't ondergaan van de zon.... De lucht was vol geuren van heliotroop en rozen.... Een groote teederheid maakte zich van mij meester en mijn harte smolt van medelijden om u, moederloozen knaap.... En toen heb ik het in een stillen kus voor God gezworen u altijd bij te staan, altijd.... Ik ben uw moeder, Alfred....

ALFRED.

(Wegdwalend) Mijn Moeder! *(Na een poos)* Wat hebt gij gedacht, Monica, toen ik van u wegging en wegbleef?

MONICA.

O, dat ge wederkeeren zoudt! — Eens had ik een droom, Alfred.... Ik zag u in armoede en leed en gij wildet naar mij toe komen, doch doornranken versperden u den weg. Gij kondt er niet door heen. Toen zag ik u de ranken losrukken tot uw handen bloedden.... En ik riep: Hij komt! Hij komt!....

ALFRED.

Uw droom was juist, Monica Ik bleef vast met geest en hart in mijn duister dolen Ik bleef lijden, Monica Maar juist door dat lijden is de klaarheid gekomen!

MONICA.

Slechte menschen waren 't die u zoo deden lijden Drink wat, kom Harteloozen, die u loslieten

ALFRED.

Neen, vloek ze niet Mijn lijden was hard, doch 't was noodig Het was mijn herrijzenis Mijn ziel had vroeger moeten branden in dat louteringsvuur De kennis van goed en kwaad wordt aan anderen *gegeven*, ik heb ze moeten *veroveren* Ik was slecht, Monica, Walter had gelijk

MONICA.

Gij waart niet slecht, Alfred, gij waart zwak.

AFFRED.

Ik was slecht, Monica. Er is een stem, die hier van binnen veel te lang gezwegen heeft Ze was er vermits ze nu spreekt, maar ik had ze nooit te voren gehoord. Het lijden moest ze wek-

ken, Monica.... Ze is te spreken begonnen toen de honger me neep, toen ik haveloos liep, toen de wind me nazwiepte.... Toen verweet ze mij mijn schuld, die stem, heel diep hier van binnen. Ik zag voor het eerst wat ik misdaan had, wat ik in vader, in Walter, in Madeleine, in u miskend had, gebroken en getrapt.... — Eerst walgde ik van mijzelf en ik smeekte opdat het met mij een einde zou nemen....

MONICA.

God in den hemel, Alfred!

ALFRED.

Zoover kwam het niet, Monica. Wel heb ik meer dan eens voor het donker water gestaan, dat mij aantrok als het vergeten, het einde van alles, doch telkens weerhield mij iets, ik weet niet wat, maar iets onweerstaanbaars, dat mij onbestemd sprak van vertrouwen en hoop en vergeving....

MONICA.

Dat was de werking van mijn gebeden....

ALFRED.

Het was de werking van uw liefde, Monica, die mij trof als een straal van genade.... In mijn

wanhoop voelde ik u naast mij.... Ge waaktet over mij.... en riept me toe, dat alles nog niet verloren was....

MONICA.

Ik dank u, Christus! Uit uw wonden vloeit het bloed van caritate....

ALFRED.

Naar de anderen, naar Madeleine, naar Walter, waagde ik het niet meer terug te keeren. Ik was onwaardig hen te naderen.... Mijn schuld bleef tusschen hen en mij als een hooge muur.... Maar tot u dorst ik weerkomen, Monica.... Ik heb u evenveel doen lijden, maar ik voelde, dat ik bij u genade zou vinden.... Ik wist dat uw liefdevermogen grenzeloos was....

MONICA.

Mijn goeie, beste jongen!.... Rust nu wat.... Ge spreekt te veel.... Ge vermoeit u.... Drink wat en rust....

ALFRED.

(Alsof hij Monica niet hoorde) Nu wil ik ze zien, Monica. Ik moet Madeleine en Walter zien.... Ik moet hun vergiffenis vragen. Ze ko-

men toch, niet waar? Of moet ik zelf tot hen gaan?

MONICA.

Wat denkt ge toch, Alfred? Ze komen zelf naar hier.... Wees gerust.... Ik heb ze laten halen....

ALFRED.

O, dat ze toch niet te laat komen!

MONICA.

Wat spreekt ge van „te laat komen”? — Toe, rust nu wat... De koorts doet u ijlen....

ALFRED.

Ik moet ze zien en om genade vragen....

MONICA.

Zij zijn het, die u om genade moeten vragen. Zij hebben u losgelaten.... Gij zijt te goed voor hen, Alfred....

ALFRED.

Neen, Monica.... Doe uw bitterheid zwijgen.... Goede, schoone menschen zijn ze beiden.... Ik heb ze te laat begrepen.... En, moest ik ze niet meer zien, Monica, zeg gij het hun dan....

MONICA.

Maar ge zult ze zien, Alfred.... Zeg toch zulke dingen niet....

ALFRED.

Zeg hun, Monica, dat het mij leed is, dat ik hun heb misdaan.... Zeg hun, hoor goed Monica, dat mijn nagedachtenis voor hen geen hinderpaal mag zijn, zoo ze nader tot elkander willen komen....

MONICA.

(Met groeienden angst) Maar Alfred toch, blijf kalm, rust toch, gij put u uit....

ALFRED.

Zeg hun dat, Monica.... Twee goede, schoone menschen als zij mogen hun leven ineenvlechten.... ik weet het, hun zielen trekken naar elkaar, doch ik sta tusschen hen....

MONICA.

Wees rustig nu.... Verneder u zoo niet voor hen....

ALFRED.

(Opstaande als in extase) Vernedering is het,

die het hoogst verheft! (*Klokken beginnen gedempt, plechtig te luiden.*) Kent gij de volmaaktste, zuiverste vreugde, Monica? Ik heb ze geleerd in een oud kerkje, waar ik vluchtte voor wind en regen.... Een Broeder Franciskaan predikte daar woorden van licht.... Hij die alle wetenschappen heeft doorgrond, den loop der sterren kent en de kracht der kruiden, hij kent de volmaaktste vreugde niet! Hij die de blinden het gezicht weer geeft, de kreupelen doet gaan, de doofstommen hooren en spreken doet, kent de volmaaktste vreugde niet! Maar hij, die beslijkt en versteven, afgemat en uitgehongerd voor het huis van zijn broeder komt, daar wordt weggejaagd en gesmaad, en *dát* ³⁰verduldig verdraagt, die kent de volmaaktste vreugde. Boven alle genaden uit, Monica, straalt die der zelfoverwinning! En die bezit ik thans! Ik bezit ze!

MONICA.

(*Leidt Alfred zachtjes naar deur rechts. Zijn opwinding pogend te stillen.*) Kom nu toch wat rusten.... Gij mat u af.... Kom, leg u wat te bed.... Laten wij nu stil luisteren naar de stem van ons binnenste.... Nu weten wij alles van elkaar.... Kom....

ALFRED.

Laat ze nu komen, Monica.... 't Is meer dan tijd.... Laat ze komen.... Dan zullen de hemel-

poorten voor mij opengaan.... Hoor.... De hemelklokken ruischen al door mijn ziel....
(Even voor den ingang der deur bezwijmt Alfred in Monica's armen.)

MONICA.

God, Alfred! Wat is er? Wat gebeurt er? Hier, rust hier op het bed.... *(Zij draagt hem in het kamertje rechts. Poos. De klokken luiden gedempt voort. Men hoort Monica jammeren.)* Mijn jongen, mijn zoete jongen.... Spreek toch, spreek....

VIERDE TOONEEL.

MONICA — SEVA.

(Seva op, deur links, haakt haar kapmantel af.)

MONICA.

(Op langs deur rechts, gejaagd, ontdaan) God, Seva! Kom toch! In Gods naam! Hij sterft! Help mij! Help mij!

SEVA.

(Gaat vlug naar deur rechts) Heere God! Hier in 't godshuis.... Wat ik had gevreesd.... *(Af)*

MONICA.

(*Grijpt angstig deurpost vast en volgt met strakken blik wat Seva binnen doet*) Wat is het, Seva? Dood of leven? Spreek toch.... Neen, neen.... Spreek niet.... Ik durf niet luisteren.... (*Ze valt op de knieën op het trapje voor de deur, — gericht naar het kruisbeeld aan den wand, tusschen deur en stoof*) O, barmhartige God, die hem tot mij hebt geleid, die hem mij hebt teruggegeven, na zooveel smarten en ontberingen, laat hem leven... Ik heb hem zoo noodig.... Hij heeft nog zooveel liefde te goed.... O, God van mededoogen, erbarmen!

SEVA.

(*Buiten komend en Monica oprichtend*) Sta op Monica! Gods wil is geschied.... De dood heeft hem opgenomen.... Houd u kloek.... Meneer Walter en Mevrouw Madeleine komen dadelijk...

MONICA.

(*Hartstochtelijk*) Jaag ze weg als ze komen! — Alfred dood? Neen.... Ge liegt.... Hij is niet dood.... (*Zij ijlt de kamer in, onmiddellijk, daarop hoort men haar snikken en bij tusschenpoozen klagen.*) O, mijn jongen, mijn arme, lieve jongen....

SEVA.

Arme ziel! Daarvoor moest gij hem terugzien! (*Zij gaat bij kastje links een der lange waskaar-*

sen aansteken. Neemt het glas wijwater met palm-takje. Ze draagt de brandende kaars en het water naar de hoogkamer). Wat gewijde palm.... (Uit de hoogkamer terug, gaat ze naar het uurwerk, tusschen raam en deur links en doet den slinger stil vallen.) Heere, wat zullen ze hier in 't godshuis zeggen: (Uit het kastje neemt ze een paar witte lakens en wil er mee naar de doodenkamer. Op dat oogenblik wordt er geklopt op deur links. Het klokgelui houdt op).

VIJFDE TOONEEL.

SEVA — WALTER — MADELEINE — MONICA

SEVA.

(*Hoort kloppen*) God! Daar zijn ze.... (*Aarzelt wat, doch gaat toch openen. Madeleine en Walter op. Poos.*)

WALTER.

Is Monica hier? Wat heeft ze ons te zeggen?

SEVA.

Stil, stil.... Er is een doode in huis.... Ik ga Monica halen.... (*Af*)

MADELEINE.

(*Angstig*) Een doode? Waarom toch heeft ze ons laten roepen?

WALTER.

Ik weet het evenmin als gij.... Voor ik u bij de deur hier ontmoette, wist ik niet eens, dat ze u ontboden had....

MADELEINE.

Ik ben bang....

MONICA.

(*Verschijnt op trapje, blijft er in vijandige, misprijzende houding staan.*)

WALTER.

(*Tot Monica*) Ge liet ons vragen....

MONICA.

(*Heftig*) Ik niet.... (*Naar binnen wijzend*) Hij daar, uw broer, uw man....

WALTER.

Is Alfred hier?

MONICA.

Hij *was* hier. Nu is hij er niet meer: alleen zijn lichaam rust hier nog.... Hij heeft zijn ziel aan den Heer gegeven.... En vóór hij stierf vroeg hij naar u, snakte hij naar u.... En ge komt te laat.... Te laat, zooals altijd als het gold hem een genoegen te doen.... Al wat hij u vroeg hebt ge hem altijd geweigerd.... Ook dit laatste! O, ik haat u, u tweeën, die hem hebt doen lijden, koud en harteloos....

WALTER.

Overweeg wat ge zegt, Monica, en denk hier aan Mevrouw als ge van lijden spreekt....

MONICA.

Ik denk aan hem, aan hem alleen! Gij zijt het beiden, die hem hebt laten dolen langs straten en wegen, die hem hebt laten verhongeren.... Zonder mij had hij zich verdaan.... Hij heeft het mij gebiecht.... Hij kende uw harteloosheid.... In zijn nood dorst hij zelfs niet meer tot u komen.... Maar wèl tot mij! In mijn liefde alleen geloofde en vertrouwde hij nog! Bij mij alleen zocht hij naar een schuilplaats, naar een bed om te sterven.... En nu komt ge nog te laat om hem een laatsten troost te geven.... O, ik haat u, menschen zonder liefde....

WALTER.

Uw verdriet maakt u onrechtvaardig, Monica. Ik wil op dit oogenblik uw verwijtingen niet weerleggen. Waarom verlangde Alfred ons te zien?

MONICA.

(Nu veel kalmer, treedt nader) Och ja, ik liet mij meesleepen.... Ik moet spreken zooals hij, zacht, vol goedheid.... Waarom hij naar u verlangde? Ja, ik heb hem beloofd, dat ik het u zeggen zou.... O, hadt ge zijn laatste woorden gehoord, dan waren uw harten wel verweekt.... Hij sprak als een heilige.... Waarom hij naar u verlangde? Hij wilde u zeggen, dat het hem leed was, dat hij u beiden misdaan had...., dat hij zijn schuld had ingezien...., dat hij berouw had.... en van u beiden vergiffenis wilde....
(Madeleine weent stil)

WALTER.

(Zeer ontroerd) Heeft hij dat werkelijk gezegd, Monica....

MONICA.

Zoo waar als God mij hoort....

WALTER.

Madeleine, door het leven te verliezen, heeft hij het gewonnen!

MONICA.

Hij mocht het leven niet verliezen. . . .

WALTER.

Neen, Monica, *nu* mocht hij het niet verliezen. . . . nu had hij het licht gevonden, dat er hem den weg moest wijzen. . . .

MONICA.

Hij is gestorven in liefde en goedheid. . . . O, ge weet niet wat een hart in hem stak. . . . Hij heeft gezegd, dat zijn nagedachtenis nooit tusschen u beiden mocht staan, zoo gij nader tot elkander wildet komen. . . . Ik herhaal u zijn woorden opdat ge hem nu met andere oogen zoudt zien, met oogen van liefde en medelijden. . . . Schoone, goede menschen heeft hij van u gezegd, die ik te laat begreep, die ik zou willen gelukkig maken. . . . Nu weet ge alles, komt nu tot hem. . . . (*Af rechts*)

ZESDE TOONEEL.

MADELEINE — WALTER.

WALTER.

(*Monica nakijkend*) En dat wonder heeft zij verricht. . . . Madeleine. Nu eerst begrijp ik haar

liefde.... Wat ik voor domme aanhankelijkheid hield is een kracht van genade, die wij niet kennen.

MADELEINE.

Wij zijn kleine mensen, Walter.... Wij denken te zeer aan ons zelf....

WALTER.

(Knikt bevestigend) En Alfred deed als zij.... Hij ook dacht niet aan zich zelf.... Hij dacht aan ons. Hoe kon hij mijn geheimste gevoel, dat ik nooit tot gedachte dorst laten groeien, ontdekken, Madeleine?

MADELEINE.

Stil, Walter, stil.... Spreek daar niet over, nu niet....

WALTER.

Laten we tot hem gaan....

ZEVENDE TOONEEL.

DE VORIGEN -- MONICA.

MONICA.

(Op het trapje. Zij heeft Walters laatste woord

gehoord) Hij ligt er zoo schoon.... De zon schijnt op zijn aangezicht....

(Walter wil naar de deur rechts. Monica houdt hem nog even tegen.)

Eén vraag nog, Meneer Walter en Mevrouw Madeleine.... Eén vraag maar, de allerlaatste.... Ik ben arm.... heb niets.... en ik wou, dat Alfred toch schoon begraven werd.... Mag ik u dat vragen.... Ja, niet waar?.... Het kind van mijn meesters.... (Ze valt aan het snikken)

WALTER.

Wees gerust, Monica, wij kennen onzen plicht.... tegenover hem en tegenover u. (Op de deur wijzend, tot Madeleine) Kom nu, Madeleine... ..

(Na een korte aarzeling gaat Madeleine eerst en Walter na haar de hoogkamer binnen. Monica snikt voort, zinkt op haar stoel bij tafel, het hoofd in de handen)

DOEK.